

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

hudební umění

obor: harfa

DIPLOMOVÁ PRÁCE
HISTORICKÝ VÝVOJ HRY NA HARFU NA
NOVÉM ZÉLANDU

Jo-Chih Doležilová Huangová

vedoucí práce: doc. Mgr. Jana Boušková

oponent práce: MgA. Ana Brateljevič, PhD

přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2018

ACADEMY OF PERFORMANCE ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music
Harp

MASTER 'S THESIS
HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE HARP
IN NEW ZEALAND

Jo-Chih Doležilová Huangová

thesis Supervisor: doc. Mgr. Jana Boušková

thesis Opponet: MgA. Ana Brateljevič, PhD

academic title granted: MgA.

Prague, 2018

Prohlášení

Prohlašuji,

že jsem tuto diplomovou práci vypracovala zcela samostatně a veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály, které jsem použil/a, uvádím v seznamu literatury a že svázaná a elektronická podoba práce je shodná. Současně prohlašuji, že souhlasím se zveřejněním této práce podle § 47b zákona č.111/1998Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne:

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Anotace

Tato diplomová práce rozebírá historii harfy a harfistů Nového Zélandu. Díky deníkům Harp Society of New Zealand získáváme informace o tom, co je to za společnost, jaké jsou její cíle a minulé, současné a budoucí projekty. Práce se soustředí na studium deníků, osobní rozhovory se současnými harfisty a rodinnými příslušníky těch minulých, pomocí kterých rozkrývá historii a osobnosti harfy na Novém Zélandu. Další kapitola se soustředí na mezinárodní i domácí harfisty, kteří na Zélandu vystupují v minulosti i současnosti. Třetí kapitola je zaměřena na další osobnosti, které přispěly k rozvoji harfy na Novém Zélandu. V následující části je provedeno srovnání života harfistů v minulosti a současnosti, porovnání se také soustředí na učební metody dřívější a dnešní. Na závěr se práce věnuje rozboru, dvou skladeb od zélandských skladatelů, kteří využívají harfu k zachycení unikátního zvuku Nového Zélandu.

Klíčová slova

Harfa, Nový Zéland, harfisté, Harp Society of New Zealand, trojitá harfa, skladby, Winifred Carter, Lottie May Barker, Helen Webby, Carolyn Mills, Evelyn Middlemiss, Rebecca Harris, Kim Webby, Robin Ward, harfové deníky, harfový festival Nového Zélandu, historie harfy na Novém Zélandu, keltská harfa.

Abstract

This master's thesis is about the history of the harp and the harpists of New Zealand. Thanks to the journals of the Harp Society of New Zealand, information will be found out about who the Harp Society of New Zealand are, what is the purpose of their organisation and what are their past, current and future projects. Through the information found in the journals and the interviews conducted with New Zealand harpists and the family members of past harpists, there will be chapters that discuss the international harpists that toured New Zealand and the national harpists of the past and the present in New Zealand. There are also chapters that talk about the other important people who have contributed to the harp world in New Zealand. A comparison is also made between the life of a harpist from the past to a present-day harpist and that includes past and current teaching methods on the harp in New Zealand. To conclude this thesis, the final chapter will compare two solo harp pieces by two New Zealand composers. This comparison will show how these composers use the harp to create a unique voice to express New Zealand music.

Keywords

Harp, New Zealand, Harpists, Harp Society of New Zealand, Triple Harps, Compositions, Winifred Carter, Lottie May Barker, Helen Webby, Carolyn Mills, Evelyn Middlemiss, Rebecca Harris, Kim Webby, Robin Ward, Harp Journals, Harp Trolleys, New Zealand Harp Festival, History of the Harp in New Zealand, Celtic Harp.

Obsah

PROHLÁŠENÍ	3
EVIDENČNÍ LIST	4
ANOTACE.....	5
KLÍČOVÁ SLOVA	5
ABSTRACT	6
KEYWORDS	6
OBSAH.....	7
ÚVOD	9
1 HARP SOCIETY OF NEW ZEALAND (HSNZ)	11
1.1 Co můžete očekávat při čtení deníku HSNZ?	11
1.1.1 Objevování harfistů z minulosti	15
1.1.2 První a jediný festival organizovaný HSNZ	16
1.1.3 Současné a budoucí projekty HSNZ 2018	18
1.1.3.1 Alexandrova technika	18
1.1.3.2 Harfový vozík	20
1.1.3.3 Natalia Mann	21
1.1.3.4 Grantový program HSNZ	22
1.1.3.5 Cena Fay Mills za mimořádný úspěch	23
2 TROJITÁ HARFA	24
3 SOUČASNÍ A MINULÍ HARFISTÉ V PRŮBĚHU ZÉLANDSKÉ HISTORIE	28
3.1 Charles Philippe Hippolyte de Thierry, Baron de Thierry	28
3.2 Charlotte (Lottie) May Barker	29
3.3 Winifred Carter	32

3.4	Leslie Comer	40
3.5	Evelyn Middlemiss	42
3.6	Dorothea Franchi	45
3.7	Rebecca Harris	49
3.8	Carolyn Mills	50
3.9	Helen Webby:	53
4	DALŠÍ DŮLEŽITÉ OSOBNOSTI Z HISTORIE HARFY NA NOVÉM ZÉLANDU	58
4.1	První harfy, které na Novém Zélandu vyrobil Zélandčan.....	58
4.1.1	: Další výrobci Harf z Nového Zélandu.....	64
5	MINULÉ A SOUČASNÉ UČEBNÍ METODY.....	65
5.1	Rady od Carolyn Mills, první harfistky NZSO	66
5.1.1	Rady pro učitele.....	66
5.1.2	Rady pro studenty	67
6	ROZBOR SÓLOVÝCH SKLADEB PRO HARFU OD SKLADATELŮ Z NOVÉHO ZÉLANDU	71
6.1	From Forgotten Forests	71
6.2	Otari	73
7	ZÁVĚR	75
8	PRAMENY A LITERATURA	76

Úvod

Co můžeme říci o harfách a harfenistech z Nového Zélandu? Když lidé mluví o Novém Zélandu, mluví o krásných jezerech, horách, ragby (All Blacks) a o nesmírně přátelských lidech. Nicméně nikdo skutečně nemluví o hudební kultuře Nového Zélandu, a to konkrétně o mnoha různorodých skupinách hudebníků, kteří dláždili a dláždí cestu dějin novozélandské hudby. Jednou z těchto skupin jsou harfenisté Nového Zélandu. Jakou úlohu hraje harfa v historii novozélandské hudby, jak je její jedinečný hlas vyjádřen v hudbě novozélandských skladatelů a jak si stojí harfy a harfenisté v porovnání se zahraniční konkurencí? Kdy to všechno začalo a jak se harfa vůbec dostala i na Nový Zéland?

Nový Zéland je země, která se pyšní svou krásnou přírodou, která se liší od ostrova k ostrovu, a jeho krása pochází z toho, že byla tak dlouho nedotčená a neobjevená. Proto není nijak překvapivé, že nejstarší dokumentovaná historie a kultura Nového Zélandu, kromě té původní maorské, byly velmi ovlivněny kulturou jiných zemí. Hudba je důležitým aspektem každé země a její kulturní identity, přičemž hudební kultura Nového Zélandu byla silně ovlivněna tou evropskou. Tento fakt je způsoben tím, že jeho první oficiální průzkumníci byli Evropané Abel Tasman (prosinec 1642) a kapitán James Cook (říjen 1769). Přestože počátky novozélandské hry na harfu nepochybně stojí na evropských základech, v průběhu let si Nový Zéland vytvořil vlastní historii hry na harfu s celou řadou harfenistů a také svou jedinečností poskytl svým skladatelům příležitost jak se zařadit se svým neobyčejným zvukem Nového Zélandu mezi hudební skladby celého světa. Cílem této práce je tedy prozkoumat a odhalit historii harfy a harfenistů Nového Zélandu,

také diskutovat o tom, jakou roli sehrála evropská kultura v jejím vývoji, a ukázat, jak si i přes to našla svůj vlastní směr a vyšlapala si tak vlastní cestu historií až do přítomnosti.

Účelem této diplomové práce je představit poznatky získané během studia historie harfy na Novém Zélandu, specifický důraz bude poté kladen na studium harfových deníků vydávaných sdružením Harp Society of New Zealand (HSNZ). Deníky obsahují informace o důležitých osobnostech, které se zapsaly do historie harfy na Novém Zélandu, například první zélandský výrobce harf, dále vystoupení nejrůznějších harfistů na koncertech a také o zélandských učitelích a metodách hry na harfu. Dále bude zmapován a porovnán život harfistů v minulosti a v současnosti. Diplomová práce se poté zaměří na rozhovory s představitelkami první a druhé harfy z New Zealand Symphony Orchestra (NZSO) a na jejich zkušenosti coby harfistek na Novém Zélandu. Otázky se budou týkat jejich historie s harfou na Novém Zélandu a toho, jak se dokázaly prosadit v harfovém světě. Jejich zkušenosti a úspěchy pak budou porovnány s harfisty, kteří prošli zélandskou historií. Další část bude věnována vývoji učebních metod a stylu, jakým se dnes na Novém Zélandu hra na harfu vyučuje. Závěr diplomové práce se zaměří na studium a analýzu dvou různých sólových skladeb pro harfu od dvou zélandských skladatelů. Tato analýza by měla ukázat, jak pomocí harfy skladatelé interpretují jedinečný hlas Nového Zélandu.

1 Harp Society of New Zealand (HSNZ)

Za stále rostoucí popularitou a společně s rostoucími řadami zélandských harfistů stojí především práce Harp Society of New Zealand, která svou pečlivou činností všechny sdružuje a motivuje. Tato organizace je aktivní od osmdesátých let dvacátého století a v červnu 1987 vydala svůj první tištěný deník. HSNZ byla založena skupinou harfových nadšenců, kteří byli buď harfovými samouky, nebo studenty New Zealand School of Music ve Wellingtonu na Novém Zélandu¹. Tato skupina nadšenců, kteří byli upřímně zaujati studiem harfy, chtěli zjistit co nejvíce o její historii a propojení s Novým Zélandem.

1.1 Co můžete očekávat při čtení deníku HSNZ?

Počet vydání během jednoho roku závisí na množství příspěvků od členů společnosti. Po celé zemi se konají nejrůznější hudební akce, které zahrnují i harfu a po kterých navštěvující členové posílají své příspěvky a komentáře. Deníky obsahují také články a profily mladých nadcházejících harfistů společně s informacemi o harfistech žijících na Novém Zélandu a novinkami z harfového světa s kalendářem akcí². HSNZ má své členy také v zámoří, tito členové taktéž přispívají svými články k obsahu deníků. Redakce se ovšem snaží vyhledávat i zahraniční texty jiných autorů, o kterých se domnívá, že budou zajímavé nebo přínosné pro domácí čtenáře.

¹ <http://www.nzharpsociety.org/>

² <http://www.nzharpsociety.org/>

V tomto bodě je třeba zdůraznit, že možnosti komunikace na internetu otevřely zcela nový rozměr možností interakce s celosvětovou společností harfistů i pro deník HSNZ. Pomocí internetu se může stát odběratelem kdokoli z celého světa, stačí se pouze zaregistrovat na webové stránce HSNZ. Na těchto stránkách je možnost připojit se do živé diskuse, prostudovat současné a archivní vydání deníku a jako bonus, pro vlastníky harfy na Novém Zélandu, pojištění nástroje. Firma Andersen Group také poskytuje slevy na pojištění nástrojů pro členy společnosti³.

Další poměrně zajímavý fakt o HSNZ je, že většina členů společnosti hraje na háčkovou harfu, na druhou stranu roste množství hráčů na pedálovou harfu⁴. Důvody, proč tomu tak je, vysvětluje Helen Webby (První harfistka Christchurch Symphony Orchestra). Podle Helen Webby je hlavním důvodem to, že cena pedálové harfy je pro někoho, kdo chce hrát pouze pro zábavu, velmi vysoká⁵. A proto většina zájemců o hru na harfu začíná s harfou háčkovou, která je snadněji dostupná a levnější, a většina zélandských harfistek, jako Webby, nabízí své háčkové harfy na půjčení. Háčková harfa se snadno převáží a zároveň je napsáno velké množství různorodých skladeb, které svou obtížností umožňují hru pro začínající i zkušené hráče. Na Novém Zélandu se koná velké množství hudebních festivalů, kde se keltská a háčková harfa představují a které přilákají širokou veřejnost. V současné době má HSNZ asi 170 členů, a to na Novém Zélandu a v zámoří.⁶ V posledních letech vydává HSNZ průměrně 3 deníky za rok.

³ <http://www.nzharpsociety.org/>

⁴ <http://www.nzharpsociety.org/>

⁵ Rozhovor s Helen Webby 5. 1. 2018, Dunedin, NZ

⁶ <http://www.nzharpsociety.org/>

První vydání deníků z osmdesátých let se soustředila především na historii harfy na Novém Zélandu. První deníky se například zaměřují na umělce, kteří přišli na Nový Zéland dlouho před rokem 1987. Důležitým faktorem tohoto zkoumání historie je fakt, že v roce 1987 se hra na harfu a její představitelé netěšili takové popularity jako dnes v jednadvacátém století. Významnou osobností, které je třeba poděkovat za prvotní snahy a úspěchy, je první předseda Geoffrey Haimes (1952-2002). Byl to právě on, kdo stál za prvními deníky, a když je čtete, skoro se až zdá, že k vám promlouvá, jako kdybyste spolu mluvili tváří v tvář. Helen Webby vzpomíná: *„Byl to velice milý a přátelský muž, který miloval a měl vášeň pro harfu⁷.“* V prvním vydání Haimes píše o účelu deníků: *„Chtěli jsme se pokusit sjednotit spoustu harfistů, studentů a přátel harfy napříč zemí... a speciálně ty nadšence, kteří žili mimo region Wellington⁸.“* Haimes, první prezident HSNZ, se narodil ve Wellingtonu. Jeho dědeček byl hudebník a jeho matka byla zpěvačka. Vzhledem k těmto kořenům byl Haimes vystaven hudebnímu prostředí od velmi mladého věku a během zkoušení a vystupování v kostele Panny Marie Andělské (church of ST Mary's of the Angel) na Boulcott Street ve Wellingtonu ho fascinují varhany. Jeho láska k harfě propuká v roce 1982, když si na aukci v Aucklandu kupuje svoji první harfu. Byla to Grecian Erard harfa z osmnáctého století a i přes to, že tato harfa nutně potřebovala renovaci, ho to nezastavilo a našel si učitelku harfy. Studoval u Dorothey Franchi (1920-2003) a později odešel studovat do australského Adelaide k anglické harfistce Rosemary St. John, která byla první harfistkou orchestru State Symphony Orchestra. Haimes žil v Adelaide asi čtyři roky a potom se vrátil na Zéland a pomohl zformovat

⁷ Rozhovor 5. 1. 2018, Dunedin, NZ

⁸ HSNZ Journal no. 1

Novozélandskou harfovou společnost (Harp Society of New Zealand). Stal se předsedou společnosti a editorem jejího magazínu. Během těchto čtyř let si také od New Zealand Symphony Orchestra (NZSO) pořídil harfu Lyon&Healy, s níž vystupoval v řadě zélandských orchestrů, jako například Wellington Regional Orchestra, Christchurch Symphony Orchestra, Dunedin Sinfonia, Victoria University Orchestra, Hawke's Bay Regional Opera. V roce 1987 byl Haimes jedním ze tří harfistů, kteří reprezentovali Nový Zéland na Světovém harfovém kongresu (WHC) ve Vídni. V roce 1995 Haimes publikuje článek v mezinárodním harfovém deníku *Harpa* s názvem *The History of the Harp in New Zealand*. Jeho láska k harfě definitivně ovlivnila jeho život víc, než by si sám dokázal představit. Například v roce 1990 se chtěl zúčastnit světové harfové soutěže v Izraeli, nicméně den po jeho příletu do Tel Avivu začala válka, soutěž byla zrušena a Haimes nemohl 15 měsíců opustit Izrael⁹. Haimes po těchto neblahých událostech cestoval Evropou a také navštívil dílnu Salvi v Sainte Croix ve Švýcarsku a zanechal zde takový dojem, že ho Mr. Salvi pozval na oběd s rodinou¹⁰. Později se usadil v Londýně, kde se živil jako hudebník a návrhář interiérů¹¹.

Bohužel v roce 2002 Haimes onemocněl a po krátké, těžké nemoci v Londýně umírá. A i přesto, že jeho odchod byl rychlý a nečekaný, se zapsal do historie harfy na Novém Zélandu jako člověk, jehož láska k harfě a iniciativa zformovaly Harp Society of New Zealand. I přes fakt, že deníky HSNZ jsou dnes přístupné na internetu, originální myšlenka na vytvoření něčeho hmatatelného, co by harfou

⁹ HSNZ Journal no. 32

¹⁰ HSNZ Journal no 4

¹¹ HSNZ Journal no. 32

spojilo dohromady veřejnost a harfové příznivce do jedné společné komunity, zůstává nadčasová dodnes.

1.1.1 Objevování harfistů z minulosti

Představovat si, že někdo cestuje z Evropy na Nový Zéland před vynálezem létání v roce 1903, se zdá být nepochopitelné, ale zdánlivě ne nemožné. V roce 1895 se objevil v novinách z Aucklandu článek o dvou harfistkách, které se nejenom vydaly na cestu na Nový Zéland, ale byly natolik nadšené nebo pošetilé, že si s sebou přivezly i vlastní nástroje, se kterými uskutečnily koncertní turné na Novém Zélandu, a to přes dlouhou cestu po moři a přepravu na Zélandu pomocí koňských povozů a bez techniků, kteří by mohli jejich harfy zkontrolovat a opravit¹². První z nich se jmenovala Miss Constance Hatherly a pocházela z anglického Nottinghamu. Přijela na Nový Zéland a koncertovala v mnoha větších městech. Byla studentkou Chevaliera Orbethur a v Londýně vyhrála stříbrnou a bronzovou medaili od Academy of Music in London. V Anglii se těšila pověsti uznávané sólové a orchestrální harfistky. Po jejím koncertu v Aucklandu 25. května 1985 píše list the New Zealand Graphic: „Pro zélandské publikum to byla obrovská příležitost poslechnout si klasický nástroj jako harfa v podání skvělé mladé umělkyně.¹³

Druhá harfistka byla Madame Alexandra Breitsshuck Marquardt. Narodila se v ruském Petrohradě a studovala u svého otce Hermana Breitshucka, který byl uznávaným harfistou, a u dalších mistrů v Berlíně, Paříži a Vídni. Byla harfistkou

¹² HSNZ Journal no. 2

¹³ HSNZ Journal no. 2

Carské Opery a také první harfistkou Damrosch's Symphony Orchestra. Po jejím příjezdu 27. června 1895 píše New Zealand Graphic: *„Uplynulo poměrně mnoho času od doby, co tuhle kolonii navštívil prvotřídní umělec... na parníku Frisco přijeli nejenom vynikající houslista pan Marquard (John), ale i harfistka s velkou pověstí. Její vystoupení se neslo v duchu hladkého provedení a její zvучné tóny ji vynesly na přední příčky světových harfistů“*¹⁴. Na Nový Zéland přijela společně se svým manželem, jenž hrál na housle, a společně koncertovali ve všech velkých městech. Dalším zajímavým faktem byla její harfa. V té době nebyla značka Lyon&Healy populární ani běžnou značkou harfy, za jakou ji považujeme dnes. Lyon&Healy vyrobili svoji první harfu v roce 1889 a už o šest let později se jejich harfa dostala na Nový Zéland¹⁵. Haines přidal poznámku, že je i téměř o sto let později Lyon&Healy na Novém Zélandu vzácností¹⁶.

Jak dokládá článek z The New Zealand Graphic z roku 1895, historie harfy na Novém Zélandu se začala psát o mnoho let později než v Evropě nebo Spojených státech. Haines se o článku vyjadřuje jako o „starém“, a to i když byl napsán na přelomu 19. a 20. století, ale všudypřítomné označení „kolonie“ pro Nový Zéland dokládá, jak mladou zemí v porovnání se světem Nový Zéland je¹⁷.

1.1.2 První a jediný festival organizovaný HSNZ

5–8. února 2014 je pro HSNZ velmi významné datum. Poprvé v historii Nového Zélandu se sešli harfisté z celé země, a to i za účasti zahraničních hostů a nadšenců,

¹⁴ HSNZ Journal no. 2

¹⁵ HSNZ Journal no. 2

¹⁶ HSNZ Journal no. 2

¹⁷ HSNZ Journal no. 2

aby společně strávili čtyři dny ve Wellingtonu, které byly zcela věnovány tomuto nástroji. Přípravě této události obětoval festivalový výbor dva roky tvrdé práce a odhodlání, které se ovšem vyplatily, ohlasy účastníků byly více než pozitivní. A podle vyjádření členů výboru nebyl festival pouze úspěchem, nýbrž předčil jejich očekávání v každém směru. A tak nabízím pár příkladů: počet účastníků výrazně předčil očekávání, každý koncert se těšil značné audienci a také seznam sponzorů byl mnohem delší, než se původně čekalo, jmenovitě například Creative New Zealand, The Lion Foundation, Pub Charity Inc. and NZ Communities Trust, Massey Conservatorium of Music, Singapore Airlines, Frontloader a také Wellington City Gallery¹⁸. Festival se tak stal velice úspěšným a na těch několik dní třídy a chodby Massey University ve Wellingtonu ožily ladnými tóny harfy¹⁹. Jedním z největších úspěchů festivalu byla účast významné waleské harfistky Elinor Bennett (1943). Její inspirativní představení a vynikající výuka ukázaly veřejnosti, že je opravdovou profesionálkou a že také "stojí za každý cent". Bennett byla pro výuku velmi zapálená a sdílení svých poznatků věnovala hodně času, její výklady tak zapůsobily na mnoho lidí, "měla schopnost sdělovat složité myšlenky stručně a efektivně"²⁰. Na slavnostním koncertě Bennett ukázala své dovednosti na trojitě harfě a tento výkon poskytl skutečný studijní zážitek pro každou harfistku, neboť v jednom okamžiku narazila na rozladěnou strunu a později ji také na neštěstí struna praskla. Nicméně se s tím vyrovnala jako opravdová profesionálka, pro harfisty v sále byla úleva vidět, že i skutečným profesionálům se může něco pokazit, ale na druhou stranu každá situace má své řešení.

¹⁸ HSNZ Journal no. 35

¹⁹ HSNZ Journal no. 36, *You Need Two Packets of Blue-tak to Run a Harp Festival!*, str. 3.

²⁰ HSNZ Journal no. 36, *You Need Two Packets of Blue-tak to Run a Harp Festival!*, str. 3

Dohromady se se festivalu zúčastnilo sto osm účastníků, festivalové události trvaly 31 hodin a zahrnovaly mistrovské třídy, workshopy. Na festivalu se vystřídal dvacet učitelů a téměř čtyřicet různých účinkujících. V harfovém orchestru poté zahrálo 46 harfistů. Hodnota harf, které byly uloženy a vystaveny na univerzitě, byla větší než milion dolarů. Festival nakonec vydělal 5400NZD (82 000 Kč), částka se později využila na financování projektů, které jsou přínosné pro HSNZ.

Tato událost byla na Zélandu první svého druhu a ukázala, jak velký zájem o harfu je v tak malé zemi. Bohužel vzhledem k tomu, že plánování prvního festivalu trvalo dva roky, plány na to událost zopakovat a uspořádat druhý Harfový festival Nového Zélandu nejsou. A to je škoda, protože druhý festival by určitě sklídl stejný úspěch jako ten první v roce 2004.

1.1.3 Současné a budoucí projekty HSNZ 2018

Hlavní harfistka NZSO Carolyn Mills v rozhovoru zmínila několik probíhajících projektů, které pro své členy a harfisty ze Zélandu HSNZ v současnosti realizuje. Carolyn Mills, která je také současnou prezidentkou HSNZ, prozradila, že HSNZ bude v květnu 2018 sponzorovat návštěvu odbornice na Alexandrovu techniku Lucy Reeves, která bude přednášet ve třech hlavních městech Auckland, Wellington a Christchurch²¹.

1.1.3.1 Alexandrova technika

Lucy Reeves je původem z Anglie a s Alexandrovou technikou, která změnila její život, se setkala na semináři v roce 1996 během studia na Royal College of Music.

²¹ HSNZ Journal no. 74

Věděla, že chce být profesionální harfistka, ale také do své kariéry zahrnout Alexandrovu techniku, proto se přestěhovala do Austrálie, kde se stala harfistkou na volné noze a kde vystupovala s mnoha slavnými australskými orchestry. Ve stejné době se také učila a trénovala u Meredith Pagea, v červnu 2008 se stala kvalifikovanou praktikantkou Alexandrovky techniky. Lucy tvrdí, že jako harfistka leží před a po každém koncertu na zemi, aby se protáhla a uvolnila napětí a stres²².

Ale co je vlastně Alexandrova technika? Jako bývalá studentka Carolyn Mills z NZSM musím z vlastní zkušenosti říct, že zdraví a dobrý tělesný stav jsou pro hudebníka během studií velice důležité. V té době jsem se také poprvé setkala s Alexandrovou technikou. Bylo to jednoduché ležení na zemi, ale ihned jsem se cítila uvolněně. Carolyn Mills se ve svých lekcích zaměřuje na hraní bez napětí, místo toho využívá energii celého těla a tu poté přenáší do hraní. Jejím přáním tedy bylo použít prostředky z pokladny HSNZ na zorganizování této návštěvy a rozšíření povědomí o této výborné technice mezi širší hudební veřejnost. Alexandrova technika přináší možné řešení pro harfisty, kteří při hraní trpí napětím, bolestí nebo nepřírozeným dýcháním. Tato technika je velice jednoduchá a přesto přináší důkladný pohled na vyvážené lehké pohyby společně se správným dýcháním²³. Vzhledem k tomu, že je Lucy také harfistka, věnovala hodně úsilí tomu, aby našla správnou pozici a styl sezení u nástroje, což z ní dělá výbornou učitelku pro další harfisty. Mnoho jejích žáků vypráví o tom, jak jim Lucy pomohla tím, že je naučila krátké patnáctiminutové cvičení na podlaze. Cvičení se zaměřuje na kognitivní

²² <https://ate.org.au/teacher/lucy/>

²³ HSNZ Journal no. 74

soustředění na držení těla, dýchání a postupné uvolňování napětí²⁴. Během svého pobytu na Novém Zélandu Lucy nejdřív přednese všeobecný úvod k Alexandrově technice a poté budou následovat workshopy techniky ve spojení s hrou na harfu. Pro zájemce bude také možnost soukromých lekcí²⁵.

1.1.3.2 Harfový vozík

Dalším probíhajícím projektem HSNZ je výroba harfových vozíků na Novém Zélandu. HSNZ koupila od Roberta Webstera práva na design jeho vozíku pro pedálovou harfu. Webster, který je Zélandčan žijící v Anglii, neustále přepravoval harfy z jednoho místa na druhé a snažil se tak nalézt řešení jak to dělat pohodlně, proto navrhl svůj vozík. Jeho vozík pro pedálové harfy je velmi lehký, ale zároveň pevný a stabilní. Harfa zůstává bezpečně přidělána při přesunu na rovině, po schodech a dokonce i při nakládání do auta. Postupem času vytvořil více modelů, jako například speciální vozík na stěhování po schodech, a vylepšil i svůj původní vozík tak, aby harfistům co nejvíce usnadnil přesun mezi vystoupeními.

Tato nabídka je pro členy HSNZ velice výhodná, protože obdobné příslušenství se muselo nakupovat v zámoří a cena za dopravu se společně s GST daní, tak činili z vozíku luxusní zboží, které si nemohl každý dovolit. Nicméně tento vozík se bude vyrábět na Novém Zélandu a bude mít stejnou konstrukci, která už se ve světě velice osvědčila, a tak hráči na pedálovou harfu můžou ušetřit spoustu peněz a času.

²⁴ HSNZ Journal no. 74

²⁵ HSNZ Journal no. 74

Mohlo by se zdát zbytečné přikládat takovou důležitost něčemu jako je vozík. Ale právě proto, že je Nový Zéland tak malá země a počet harfistů a příznivců harfy není tak velký jako v Evropě nebo USA a právě díky menšímu počtu členů a dobré vzájemné komunikaci, může problém s vozíky vyřešit společnost jako HSNZ. Pro kohokoliv, kdo nemá s přepravou harfy žádné zkušenosti, představuje HSNZ podporu, na kterou se může spolehnout díky malému počtu členů a velké provázanosti. Společnost se tak může věnovat individuálním potřebám svých členů. Takový přístup a takové množství pozornosti by bylo ve větších zemích, vzhledem k počtu jednotlivých požadavků, skoro nemožné, anebo by bylo minimálně velice obtížné vyhovět potřebám všech²⁶.

1.1.3.3 Natalia Mann

Natalia Mann je samojská harfistka, které se narodila na Novém Zélandu, vystupuje jako „mezinárodní sólistka, skladatelka, improvizátorka a trenérka²⁷“. Byla také první harfistkou Makedonské Filharmonie a hrála s NZSO. Jako umělkyně se věnuje mnoha stylům hudby: klasická hudba, folk, pop a jazz. V současné době se soustředí na terapeutickou a moderní hudbu. Natalia Mann také studovala na NZSM pod vedením Carolyn Mills, tudíž její umělecký projev vychází z „porozumění klasické technice a teorii“²⁸.

²⁶ HSNZ Journal no. 74

²⁷ <https://www.musicteacher.com.au/natalia-mann/>

²⁸ <https://www.musicteacher.com.au/natalia-mann/>

HSNZ by ráda pozvala Natalii, aby přijela z australského Cairns a uspořádala improvizální workshopy. Carolyn Mills v emailu vysvětluje, že Natalia si už vytvořila jméno a její inovativní skladby sklídily v harfovém světě velké ohlasy²⁹.

Během svého studia na univerzitě jsem měla v roce 2012 to štěstí zúčastnit se jednoho z jejích improvizálních workshopů. Začali jsme tím, že jsme pouze poslouchali harfu a to, co nástroj dokáže z hlediska zvuků, rezonance a artikulace. Hráli jsme noty, které nám zrovna přišly na mysl, a naslouchali jsme propojení mezi jednotlivými notami. Po nějakém čase jsem hrála svou improvizovanou melodii a druhá harfistka se mě snažila doprovázet, poté jsme si role vyměnily. Následně jsem také hrála doprovod a to bylo zábavné a uvolněné. Opravdu jsem naslouchala harfě a hudbě, a protože jsem nevěděla, co přijde jako další, bylo důležité cítit pulzování hudby harfy a věřit vlastním smyslům a muzikálnosti. Tento workshop bych rozhodně doporučila všem, kteří nechtějí pouze hrát skladby od ostatních skladatelů, ale chtějí se také naučit umění improvizace a tím si tak otevřít další možnou cestu k veřejnému a profesionální hraní, které nemusí být zcela podle normy.

1.1.3.4 Grantový program HSNZ

HSNZ se také snaží motivovat svoje členy a propagovat harfu na Novém Zélandu. HSNZ dává každoročně svým čtyřem vybraným členům příspěvek 150NZD (2500Kč). Tento příspěvek se využívá na koncertní příležitosti, studijní projekty, nahrávky, vstupenky na harfové koncerty atd. Cílem je propagace harfy a HSNZ povzbuzuje svoje členy, aby byli kreativní.³⁰

²⁹ Email Carolyn Mills 7. 5. 2018

³⁰ HSNZ Journal no. 74

1.1.3.5 Cena Fay Mills za mimořádný úspěch

Podle prezidentky Carolyn Mills soutěž The New Zealand Harp Performance Competition prosperuje, proto se v letošním roce rozhodla pro novou iniciativu v rámci soutěže a zavedla cenu Fay Mills za mimořádný úspěch. Tuto cenu pojmenovala po své matce, která byla největším podporovatelem její hudební dráhy profesionální harfistky.

Tato cenu bude udělena studentovi, který se účastní soutěže druhý rok v řadě a který se prokáže nejvýznamnějším pokrokem a rozvojem ve svém hudebním umění oproti loňskému roku. Vítěz obdrží cenu v hotovosti a také lekci přes Skype od první harfistky NZSO Carolyn Mills³¹

Soutěže a ceny, jako tyto dvě, jsou další cestou jak propagovat harfu na Novém Zélandu a také výbornou cestou jak motivovat mladé hráče, aby se zlepšovali, zároveň povzbuzuje nové hráče, aby harfu vyzkoušeli a mohli se setkat s dalšími harfisty ze země.

³¹Email Carolyn Mills 7. 5. 2018

2 Trojitá harfa

Jak již bylo zmíněno v kapitole o prvním zélandském harfovém festivalu, Elinor Bennett nehrála pouze na pedálovou harfu, ale také na trojitou harfu. Trojitá harfa je další typ harfy, o kterou mají lidé na Novém Zélandu zájem, a muž, který tento nástroj propaguje a hraje na něj profesionálně, se jmenuje Robin Ward.

Robin Ward započal svoje studia hry na harfu v devíti letech na háčkovou harfu, později přešel na pedálovou harfu a získal bakalářský titul ve hře na pedálovou harfu na New Zealand School of Music (NZSM), Victory University of Wellington, New Zealand, pod vedením Carolyn Mills. Po svých studiích hrál s nejrůznějšími místními orchestry. Avšak jak se ukázalo, práce s orchestrem pro něj nebyla dostatečně vzrušující a později, když slyšel nahrávku kohosi hrajícího na trojitou harfu, našel svůj správný směr. Jako poměrně čerstvý absolvent univerzity neměl prostředky na to, aby si trojitou harfu koupil, a tak si na sebe vzal ten údel, v duchu slavného „zélandského přístupu DIY“ (udělej si sám), a začal stavět svůj první nástroj. Svůj design založil na historických pramenech a fotografiích existujících nástrojů. Keith Harrison ho nechal využívat svoji dílnu a pomohl mu s konstrukcí jeho první trojité harfy. V předešlých kapitolách jsem také zmiňovala, že hledání učitele hry na harfu bývalo na Novém Zélandu obtížná výzva a ve Wardově případě (hledání učitele trojité harfy) se tato výzva ukázala jako celosvětový problém. Vzhledem k nedostatku učitelů se Ward začal věnovat samostudiu, oporu našel až v doktoru Miku Parkerovi, londýnskému harfistovi, výrobcí harf a muzikologovi, jehož rozsáhlé znalosti a vedení Wardovi ve studiu trojité harfy pomohly.

Ward začínal jako odborník na ranou hudbu, ale v současné době už se k trojitě harfě chová jako ke kterémukoli nástroji a testuje a posouvá limity toho, co je na tento nástroj možné zahrát. V současné době žije Ward v Anglii, ale většinu času tráví na turné, kde demonstruje krásu a unikátní kvality trojitě harfy, jeho repertoár se skládá z tradiční folkové muziky, renesance, baroka, klasicistní a romantické éry. Ward je první Zélandčan, který na NZSM ve Wellingtonu dokončil postgraduální studium Historické hry na trojitou harfu. Také dokončil BMus s vyznamenáním první třídy a MMus v barokní hře na harfu pod vedením specialistů na ranou hudbu Euana Murdocha a Douglase Mewse.³²

Ward je také zkušeným učitelem hry na trojitou harfu, jeho první CD *No Pedals Attached* (Bez Pedálů) z února 2009 obsahuje informace o historickém vývoji trojitě harfy. Trojitá harfa byla „původně vynalezena v Itálii na začátku sedmnáctého století jako prostředek k učinění harfy chromatickou³³“. Na krátký čas byla trojitá harfa v Itálii populární, používala se jako doprovodný nástroj v dobových operách a také k sólovým vystoupením. Za pár let si našel nástroj svou cestu do Německa, Francie i do Anglie, kde William Lawes zahrnul trojitou harfu do svého díla *Harp Consorts*. V osmnáctém století ovšem vynález pedálové harfy odsunul trojitou harfu do pozadí. Anglickou trojitou harfu však uznávají ve Walesu jako národní nástroj³⁴.

³² www.robin-ward.com/about-robin.html

³³ Robin Ward CD: *No Pedals Attached* (únor 2009)

³⁴ Robin Ward CD: *No Pedals Attached* (únor 2009)

Na svém koncertu ve městě Hamilton na Novém Zélandu v úterý 24. 2. 2009 Ward přednáší poznatky o fundamentálních rozdílech mezi trojitou a koncertní harfou:

- Trojitá harfa má tři řady strun a žádné háčky a pedály.
- Dvě venkovní řady jsou vzájemně naladěny diatonicky a prostřední řada obsahuje takové chromatické půltóny podle toho, v jaké tónině je nástroj naladěn.
- Na struny se neklade takový přítlak.
- Bez artikulace.
- K dosažení středních strun je potřeba větší pohyblivosti.
- Pravá ruka má spíše vzpřímenou pozici, oproti zápěstí je na stejné úrovni jako zbytek ruky a pohyb prstů směřuje dolů.

35

36

37

³⁵ www.harpmaker.eu/harps/welshtripleharps/welshtripleharps.php

³⁶ www.teires.tth7.co.uk/en/triple-harp.php

³⁷ www.robin-ward/harps-for-sale.html

I přes fakt, že trojitá harfa nemá původ nebo historii na Novém Zélandu, díky Wardově odhodlání a snaze postavit tento nástroj a hrát na něj profesionálně se Nový Zéland zapisuje do novodobé historie trojité harfy. A tak lze říci, že i v tak malé zemi se nehraje pouze na háčkové nebo pedálové harfy, ale vznikla zde i komunita lidí, kteří hrají na trojitou harfu. Díky Wadovi je dnes na Novém Zélandu i další učitelka hry na trojitou harfu Tiffany Baker, která u Warda studovala a získala ocenění Advanced Performance Certificate s vyznamenáním na Trinity College of London, a to jak na háčkouvou, tak na trojitou harfu³⁸. V době, kdy se Ward chtěl učit hrát na trojitou harfu, nebyli k dispozici žádní učitelé, ale díky jeho snaze jsou dnes pro jakéhokoli zájemce o studium a hru na trojitou harfu na Novém Zélandu k dispozici jak učitelé, tak trojité harfy, které Ward vyrábí. Je pravda, že trojitá harfa vznikla v Itálii, novodobá historie se, ale nepochybně začala psát na Novém Zélandu. Ward postavil svoje vlastní nástroje a studoval z knih a s muzikology rané éry hudby, aby tak mohl vytvořit své originální metody studování, učení a hraní na trojitou harfu.

³⁸ <https://site.google.com/a/baker.org.nz/harpist3/biography>

3 Současní a minulí harfisté v průběhu zélandské historie

3.1 Charles Philippe Hippolyte de Thierry, Baron de Thierry

Není jisté a pravděpodobně ani přesně zjistitelné, kdo jako první přivezl harfu na Nový Zéland, ale je poměrně zřejmé, že ať už to byl kdokoli, přišel z Evropy. Ve snaze najít důkazy o tom, kdo by to mohl být, jsem objevila zajímavého muže. Charles Philippe Hippolyte de Thierry (Baron de Thierry), byl francouzský emigrant, který se narodil v Anglii. Byl to hudebník, který hrál na piano a harfu. Baron toužil po prestiži a říká se, že se v roce 1820 v Anglii setkal s novozélandským misionářem Thomasem Kendallem a maorskými náčelníky Hongi Hika a Waikato v naději, že pro něj Kendall koupí 40 000 akrů země v oblasti Hokianga. Baron byl rozhodnutý, že na Novém Zélandu založí kolonii a s tímto nápadem také oslovil britskou vládu, která ovšem jeho návrh zamítla. A tak se v roce 1824 obrátil na nizozemskou vládu s návrhem na připojení Nového Zélandu do království a jako odměnu za své služby chtěl být jmenován vicekrálem Nového Zélandu, bohužel ale dříve, než dostal odpověď, byl kvůli svým dluhům v Londýně zatčen a uvězněn. O rok později v roce 1825 se baron vydává do Paříže a představuje francouzské vládě svůj pozemek Hokianga jako možnou kolonii, které chtěl být guvernérem. Dokonce také tvrdil, že ho náčelníci na Zélandu zvolili svým jednohlasným vůdcem. V této době Británie nedržela nad Novým Zélandem suverénní nadvládu, ale patrně, právě díky snahám tohoto muže Barona de Thierry, který nyní zastupoval francouzskou vládu, se Britové

rozhodli Nový Zéland urychleně kolonizovat. I přes všechny jeho snahy přijel baron na Zéland pozdě, v roce 1840 podepsali Britové smlouvu s pěti sty maorskými náčelníky z Waitangi, která zaručovala Britskou suverenitu na Novém Zélandu a zařídila pokojné soužití britských osadníků a původního maorského obyvatelstva pod společným Novozélandským právem. Po neúspěšném pokusu o kolonizaci se baron s rodinou přestěhoval na severní ostrov do oblasti Aucklandu. V Aucklandu se živil vyučováním hudby a laděním pian³⁹. Podle cenami uznaného autora a skladatele z Nového Zélandu Philipa Normana byl Baron de Thierry příkladem raného zélandského skladatele, který hrál i na harfu. Je zde tak velká šance, že si sebou přivezl i vlastní harfu, která se tak stala první harfou na Novém Zélandu. Podle některých zdrojů Thierry také proklamoval, že hrál na harfu na Vídeňském kongresu v roce 1815, ale vzhledem k faktu, že baron byl známý tím, že svoje příběhy často přikrášloval, nelze ho považovat za věrohodný zdroj⁴⁰.

Kdyby to ovšem byla pravda, byla by to velice zajímavá součást hudební historie Nového Zélandu. Tak zajímavá osobnost, která je spjata s historií Nového Zélandu s britskou kolonizací země, jako Baron de Thierry, je stejně spjata i s tou hudební, a to představením první harfy tamnímu publiku.

3.2 Charlotte (Lottie) May Barker

O Lottie May Barker, které se později říkalo Mrs. J. H. Jarman, se říká, že byla nejtalentovanější hudebnicí své doby. Slečna Lottie Barker se narodila na Novém

³⁹ <https://teara.govt.nz/en/biographies/1t93/thierry-charles-philippe-hippolyte-de>

⁴⁰ Email Philip Norman 27. 12. 2017

Zélandu v roce 1887 a vyrostla ve městě Christchurch. V článku s nadpisem Talented Christchurch musician (Talentovaný hudebník z Christchurch), který jsme získali od její neteře Frances, se píše, že slečna Barker „je neúspěšnější hudebnice z Nového Zélandu a také bezpochyby jedna z nejpilnějších pracovníků“⁴¹. Celá její rodina byl hudebně velmi nadaná a její vnučka Sandra Innes prozradila, že její první hudební lekce a zkoušky začaly, když jí bylo třináct let. Nebyla pouze talentovanou harfistkou, ale hrála také na piano a v devatenácti letech získala zkoušku ATCL na Trinity College v Londýně, a to s nejlepším hodnocením z Nového Zélandu. Většina učitelek harfy na Novém Zélandu z počátku 20. století byly jeptišky. A tak se i slečna Barker učila hrát na piano a harfu od sester z misie v Christchurch⁴². Později brala pokročilejší lekce od sester Dominikánského řádu v městě Dunedin. Ve stejném článku od její neteře se také píše, že studovala u H. M. Lund a Alfred Bunz of Christchurch. Není jisté, kdo byl H. M. Lund, ale Alfred Bunz byl slavný Zélandský dirigent. Později se stala harfistkou hudební unie a také Christchurch Orchestral Society a s odkazem na neidentifikovatelný zdroj byla i první ženskou vicepresidentkou této společnosti. Největších úspěchů dosáhla během svého zélandského turné s International Exhibition Orchestra. Orchester byl na přelomu roku 1906-1907 na turné osm měsíců a to pod vedením mnoha mezinárodních osobností, jako například dirigent Alfred Hill. V té době vydává list Canterbury Times článek s titulem Miss M. A. Barker: A Rising Young Christchurch Musician (1907) (Slečna M.A. Barker: stoupající mladá umělkyně z Christchurch)⁴³. Díky úspěchu z tohoto turné

⁴¹ Email Ingrid Beach 11. 4. 2018

⁴² Email Sandra Innes 7. 5. 2017

⁴³ <http://christchurchcitylibraries.com/heritage/photos/selwyn/P2261298.asp>

byla v roce 1911 pozvána na další turné společně s mezinárodním sborem Sheffield Choir z Británie. Společně s tímto sborem hrála pod vedením mnoha slavných dirigentů⁴⁴.

Harfa slečny Barker byla „zdaleka ta nejlepší na Novém Zélandu“⁴⁵ – tak její plnohodnotnou koncertní gotickou harfu Erard, z dílny Sebatienu a Pierra Erarda z Londýna, popisuje článek, který její neteř po léta schraňovala. Její vnučka Sandra podává informaci o tom, že tato harfa dorazila na Nový Zéland v roce 1904, když bylo slečně Barker sedmnáct let. Zaměstnanec firmy Bristol Piano Company se vydal na cestu do Británie, aby harfu na Zéland dovezl. Harfa na Zéland dorazila v obrovské dřevěné bedně, což v té době představovalo pro přepravu po Zélandu značné potíže. Cena harfy v té době byla asi 200 liber, to je v přepočtu na dnešní peníze asi 23 000 liber (675 000 Kč) harfa tedy nebyla levná záležitost ani tehdy. Aby se vyrovnala s cenou a potížemi spojenými s přepravou harfy, souhlasila slečna Barker, aby harfu využila při svém turné po Novém Zélandu madam Blanche Arral⁴⁶.

Bohužel kromě novinových útržků, které její rodina nasbírala, není o její kariéře tolik záznamů a neexistuje ani žádná její nahrávka. Nicméně dochovaly se některé její fotografie společně s její překrásnou harfou a International Exhibition Orchestra. O jejích dalších úspěších toho možná příliš nevíme, ale získala několik cen Golden brooch-badge na setkání společnosti válečných veteránů Hororata-

⁴⁴ Sandra Innes 7. 5. 2017

⁴⁵ Email Ingrid Beach. Článek: Talented Christchurch Musician 11. 4. 2018

⁴⁶ Email Ingrid Beach. Článek: Talented Christchurch Musician 11. 4. 2018

Malvern, které byla doživotní členkou. Toto ocenění se uděluje ženám velmi zřídka, ale slečna Barker byla oceněna za svou práci a vystupování během světové války.⁴⁷

48

3.3 Winifred Carter

Je zajímavé, že ve stejné době byla na Zélandu ještě druhá slavná harfistka, která byla o rok starší než Charlotte Barker, ale žila na severním ostrově. A jak dokládá její bývala studentka, první harfistka Auckland Philharmonia Orchestra, Rebecca Harris, předpokládá se, že se narodila v v 80. letech 18. století, pravděpodobně v roce 1886. Číst, co tato žena ve svém životě dokázala, je opravdu zajímavé a vyjimečné.

⁴⁷ Email Ingrid Beach. Článek: Talented Christchurch Musician 11. 4. 2018

⁴⁸ Soukromá sbírka Sandry Innes.

Nepochybně byla nestorkou harfistů své doby, proslavila se nejenom na Zélandu, ale i v Austrálii a Americe.

Winifred nebo Winnie, jak jí říkali přátelé, se narodila do rodiny harfistů. Novinový článek píše o tom, že její pradědeček, dědeček i otec byli harfisté. Její otec dokonce studoval u slavného harfisty a skladatele Johna Thomase, který byl také dvorním harfistou královny Viktorie⁴⁹. Stejný novinový článek, pro který pravděpodobně poskytla intrview, píše, že první harfu vlastnila v deseti letech. V roce 1970 vydává Wellington Evening Post článek, ve kterém tvrdí, že její první učitel byl její otec a později studovala v Sydney, kde dokončila studia na Sydney Conservatorium of Music v roce 1918. Její alma mater jí poté nabídla práci, a tak v Sydney zůstala osm let a přednášela.⁵⁰ Po svém pobytu v Austrálii se rozhodla, že bude dále studovat, a tak se vydala do Francie, kde studovala na École de musique de Fontainebleau u mistra Marcela Grandjany, a poté se vydala do Ameriky.⁵¹

52

Je velice zajímavé, že o těchto dvou harfistkách, Lottie Barker a Winifred Carter, se nikdo nezmiňuje společně. Nemáme žádné důkazy, že by hrály společně anebo se

⁴⁹ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebeccy Harris.

⁵⁰ Parte: Miss W Carter, *Wellington Evening Post*, May 14 (1970), New Zealand.

⁵¹ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebeccy Harris.

⁵² Mladá Winifred Carter u harfy od Rebeccy Harris.

vůbec potkaly. Jako první se nabízí vysvětlení, že v té době byla cestovní vzdálenost mezi severním a jižním ostrovem natolik velká, že je mohla zcela rozdělit. Skutečným důvodem byl ale spíše fakt, že i když dnes obě uznávané harfistky byly na Novém Zélandu slavné ve stejné době, Winifred Carter strávila mnoho času v cizině. Winifred měla profesionální kariéru ve Státech, a to hlavně s Detroit Symphony Orchestra. Hudebnice, historička a harfistka Roslyn Rensch jí zmiňuje ve své knize *The Harp: Its History, Technique and Repertoire* (1969). Informace o jejích aktivitách v USA ve 20. letech získala z katalogu *Lyon and Healy Harp* z roku 1927, ve kterém je Winifred vedena jako druhá harfistka Detroit Symphony Orchestra⁵³. Rebecca Harris si také schovávala programy a články mapující kariéru Winifred, a tak měla schovaný i program Detroit Symphony Orchestra z 24. sezóny 1937-1938. Tento program si uschovala kvůli seznamu jmen dirigentů a hostujících sólistů, seznam obsahoval nejzvučnější jména té doby, jako například Eugene Ormandy (dirigent), John Barbirolli (dirigent), Lotte Lehmann (Soprán), Nelson Eddy (Baryton), Jose Iturbi (dirigent) a další.⁵⁴ Dohromady žila Winifred v Americe šestnáct let a byla také jedinou ženou v orchestru. „Byla osamocená žena ve společnosti 100 mužů.“⁵⁵ V dnešní době je již představa, že ženy nemohly hrát v orchestru, nepředstavitelná. Ve většině povolání už pro ženy neexistují žádné překážka a omezení. Winifred byla ovšem jedinou ženou v orchestru, jak můžeme vidět na přiložené fotografii, ale také věřila, že „harfa je ideální nástroj pro ženy.“⁵⁶ Na turné, kde byla obklopena muži, nevyužívala svůj obal na harfu jen k tomu, aby byl nástroj při přepravě v bezpečí, ale

⁵³ Rensch, Roslyn. *The Harp: Its History, Technique and Repertoire* (1969), Londýn.

⁵⁴ Koncertní Program: Detroit Symphony Orchestra, Twenty-Fourth Season 1937 – 1938.

⁵⁵ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebeccy Harris.

⁵⁶ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebeccy Harris.

také jako jediné místo, kde se mohla v mužské šatně převléknout. Měla v něm zrcadlo a také háčky na ramínka. V době americké prohibice v letech 1920-1933 a všudypřítomného zákazu dovozu a prodeje alkoholu přišli její kolegové na to, že je v obalu dost místa, a tak se stal obal při návratu z turné v Kanadě nástrojem pro pašování alkoholu zpět do Států⁵⁷

58

Poslední program, který obsahuje jméno Carter, je z června 1938⁵⁹. I když se Winifred na Zéland vracela na konci každé sezóny, definitivně se přestěhovala zpět mezi roky 1938-1940.⁶⁰ Po svém návratu na Zéland hrála s menšími orchestry, jako třeba Centennial Festival Symphony Orchestra, který vedl dirigent Anderson Tyler.⁶¹ Tento orchestr předcházel založení the National Orchestra of New Zealand

⁵⁷ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebecca Harris.

⁵⁸ Foto CBS Orchestra – “Lone Female amongst the Company of 100 Men.”

⁵⁹ Koncertní Program: Detroit Symphony Orchestra, Twenty-Fourth Season 1937 – 1938.

⁶⁰ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebecca Harris.

⁶¹ Koncertní Program: Centennial Festival Symphony Orchestra, April 1940, od Rebecca Harris.

Broadcasting Service, jenž se stal v roce 1946 prvním stálým orchestrem na Zélandu⁶². V roce 1963 změnil orchestr jméno na NZBC National Orchestra. Změna jména se pak konala ještě jednou, a to v roce 1975 na jméno, které známe do dneška – New Zealand Symphony Orchestra⁶³. Winifred Carter byla první harfistkou prvního Zélandského národního orchestru, a to od roku 1947 až do poloviny padesátých let, Winifred s NZSO příležitostně hrála ještě delší dobu, ale v lednu 1955 jí na pozici první harfy vystřídala její studentka Leslie Comer.⁶⁴

Winifred věřila v motto, že člověk se nikdy nepřestává učit, a tak pro novinový článek z roku 1962 *N.Z.: Player Seeks New Harp Music*, vyjádřila svou touhu odcestovat do Evropy, kde se chtěla učit nejnovějším metodám hraní a výuky harfy a také hledat novou zajímavou hudbu. V té době už jí ale bylo 76 let, na svou cestu se

⁶² Koncertní Program: National Orchestra of the New Zealand Broadcasting Service, březen 1947.

⁶³ <https://www.nzso.co.nz/new-zealands-orchestra/our-story-history/>

⁶⁴ HSNZ Journal no. 3

⁶⁵ Foto Programu Centennial Festival Symphony Orchestra.

připravovala celý rok, její zdraví se však začalo zhoršovat, a tak se místo do Evropy vydala na cestu zpět domů do rodinného sídla, obrovské vily na Mt. Eden Road v Aucklandu, kterou její bývalé studentky popisují jako impozantní. Winifred zde měla své studio, kde byla dvě velká zrcadla, každé na jednom konci, a další dvě stěny byly plné podepsaných fotografií slavných dirigentů a dalších osobností, se kterými během své kariéry spolupracovala. Vlastnila úctyhodnou sbírku harf, které se leskly v odrazech zrcadel, byly tam jak háčkové, tak koncertní harfy.⁶⁶ Měla zde obrazy harf, ornamenty ve tvaru harfy i knihy o harfách, můžeme tedy s jistotou říct, že celý pokoj byl zařízen podle námětu, který jí provázel každým dnem jejího života.

⁶⁶ Email Rebecca Harris, 30. 5. 2018

an ornament now.
 the real ones there
 harpa, pictures of
 ents in the shape
 like about harpa. It
 an interest that has
 early childhood and
 sed on to her from
 er grandfather and
 adfather. Her father
 John Thomas who
 Queen Victoria.
 r owned her own
 and says she still
 d learning to play.
 ything else that's
 - it takes a lifetime
 e added that if she
 ing hard she'll be
 st number in the
 r."

ould begin learning
 re they reach their
 Carter said. "It's a
 passion and more
 men are taking it up
 America and Aus-
 a lesser degree in
 There are quite a
 male harpists, prob-
 America than any-

used in most of the
 ilos in America for
 and are becoming
 ve popular for this
 her places too. It's
 nsive hobby—a big
 harp costs about
 of those made today
 erica though some
 Europe to the Ameri-

arter held a profes-
 Sydney Conserva-
 tic then studied in
 the Fontainebleau
 usic with Marcel
 before going to
 nd the Detroit
 chestra.

has settled in New
 Miss Carter has
 the NZBC Sym-
 tra since its incep-
 National Orchestra
 years. She now
 r studio and has no
 t getting her harp
 strange places. •

⁶⁷Foto z článku, *Have Harp, Will Travel*.

⁶⁷ Foto Winifred Carter od Rebecy Harris.

Bohužel rodinná vila již neexistuje, musela ustoupit firmě na těžbu dřeva, která jí ovšem na oplátku nabídla velký dům na pobřeží Kohimarama v centru Aucklandu. Její zdraví už se nezlepšilo, a i když stále mohla hrát, v roce 1970 zde umírá⁶⁸. Tento dům už také nestojí, nahradil ho patrový bytový dům, ale i tak se lze domnívat, že Winifred zde strávila svoje poslední chvíle při pohledu na západ slunce nad zálivem Hauraki, obklopena svými harfami a fotografiemi⁶⁹.

Winifred Carter byla velmi talentovaná a velice odhodlaná tvrdě pracující harfistka své doby. Byla také velice elegantní a velmi často fotografována, v orchestru zaujímala místo v přední řadě, což poukazovalo nejenom na její talent, ale také na styl, šaty a způsoby. Celý svůj život věnovala harfě, ať už to bylo studium, vystupování, učení, nebo zařízení vlastního domu, ve své době byla pravděpodobně nejvíce respektovanou a prominentní harfistkou Nového Zélandu. Podporovala děti, aby se učily na harfu od mladáho věku, a také upřímně věřila, že být profesionální harfistka je pro ženu ideální kariéra vzhledem k tomu, že bude mít vždy práci, a to zejména v Americe, kde v té době využívala živou harfu pro tvorbu zvukových efektů téměř všechna hudební studia, a to denně. Často opakovala motto, podle něhož také věnovala svůj život harfě: „ Je to jako všechno ostatní, co má smysl. Trvá celý život se to naučit⁷⁰“ (volně přeloženo).

⁶⁸ Parte, Miss W Carter, Wellington Evening Post, May 14 (1970), New Zealand.

⁶⁹ Email Rebecca Harris, 30. 5. 2018

⁷⁰ Článek: *Have Harp, Will Travel* (1962) od Rebeccy Harris.

3.4 Leslie Comer

Leslie Comer je další zélandská harfistka, která aktivně hrála s orchestrem NZSO v letech 1954-1962. V prvních vydáních deníků HSNZ se jí věnuje několik článků. O jejím dětství se toho příliš neví, ale je pravděpodobné, že harfa nebyla jejím primárním nástrojem, byla to totiž vynikající varhanistka a pianistka. V roce 1940 hrála na varhany v Katedrále sv. Josefa v Dunedinu a také získala několik certifikátů LTCL a FTCL na Trinity College v Londýně a LRSM z Royal Schools of Music. Leslie Comer byla žákyní Winifred Carter a podle novinového článku z roku 1956 si od ní koupila první harfu. Před tím hrála na nástroj, který pro ni vyrobil přítel – „harfa, která hrála pouze v jedné tónině a neměla žádné pedály.⁷¹“ Leslie žila nějakou dobu v Anglii, kde studovala hru na klavír, během této doby si ale pořídila novou harfu od londýnského výrobce Morley, v článku se také píše, že studovala u věhlasné londýnské učitelky Gwendoline Mason. Po svém návratu na Zéland hrála příležitostně s Národním orchestrem, dnešní NZSO, a když se v roce 1955 Winifred Carter rozhodla opustit pozici první harfy, Leslie Comer nastoupila na její místo. Leslie hrála na pozici první harfy 7 let a Rebecca Harris vzpomíná na její výkon ze Stravinského koncertu z roku 1961, ze kterého si také schovala program⁷². Leslie ale z ničeho nic na konci roku 1962 orchestr opustila, přesné důvody, proč to udělala, nejsou známy, ale pravděpodobně to bylo z rodinných důvodů, a tak byl orchestr na začátku roku 1963 bez harfy⁷³.

⁷¹ HSNZ Journal no. 3 *New Zealand Listener*, „Orchestral Close-Up 2: Leslie Comer,“ 9. Listopad, 1956.

⁷² Koncertní Program: National Orchestra Programme, 14. Listopad, 1961.

⁷³ Email Rebecca Harris, 30. 5. 2018

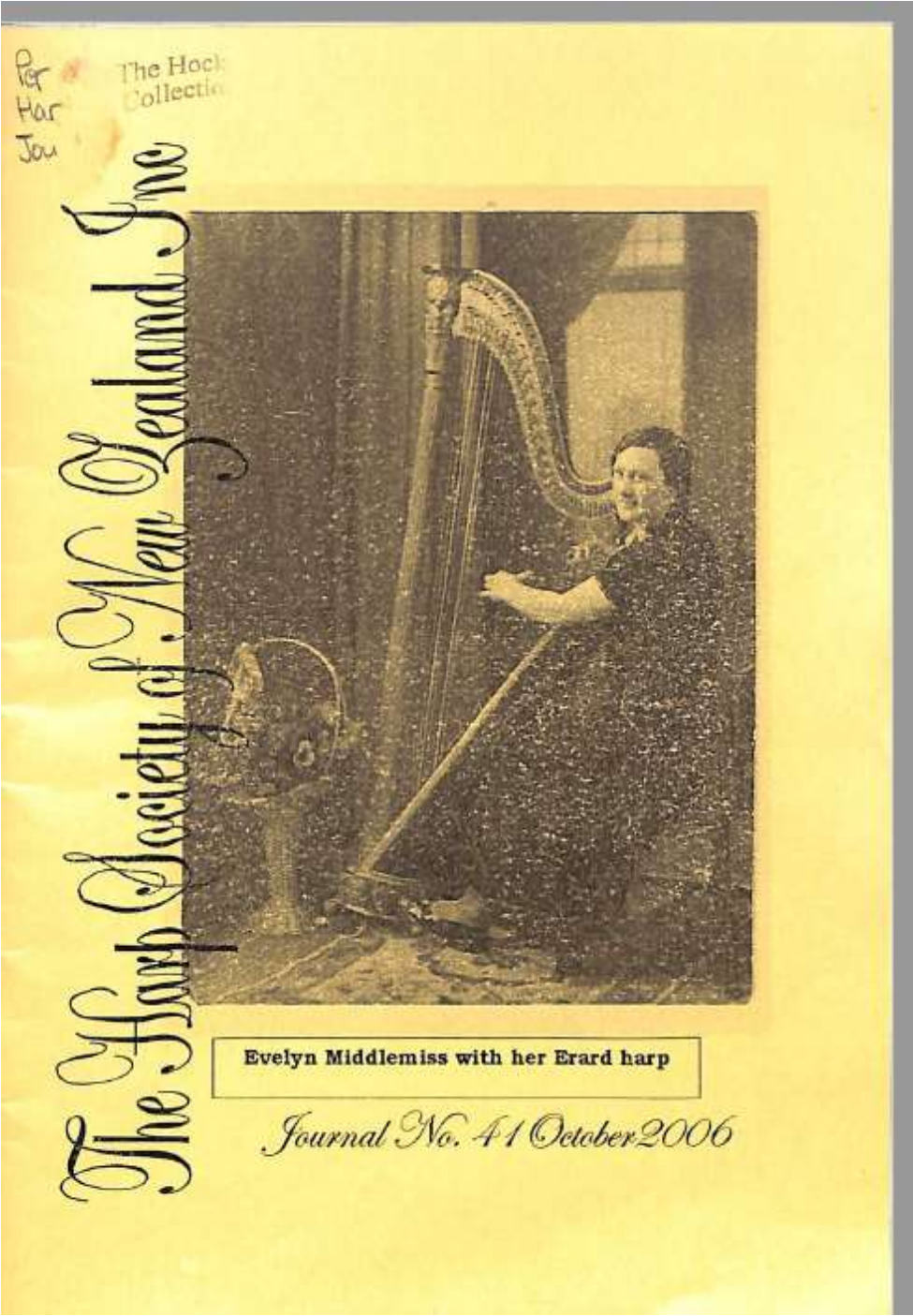
V interview z roku 1956 přirovnává Leslie hraní na harfu k řízení zastaralého auta⁷⁴. Důvodem pro tuto analogii bylo přílišné užívání pedálů, Leslie tvrdila, že pedály jsou ta nejtěžší část hry na harfu, protože umělec v nich musí najít rovnováhu a cit. Vysvětluje: „Když hrajete, nemůžete se dívat na nohy, musíte mít oči nahoře a soustředit se na cestu před vámi.“⁷⁵

Jako harfistka se domnívám, že Leslie opravdu nepovažovala harfu za svůj primární nástroj. I když je, vzhledem k tomu, že byla druhou osobností na postu první harfy v Národním orchestru, významnou součástí historie harfy na Novém Zélandu, nezasvětila svůj život kompletně pouze tomuto nástroji, jako třeba Winifred Carter. Je pravda, že na pedály je potřeba si zvyknout, získat cit a koordinaci trvá nějaký čas, ale dle mého názoru pedály rozhodně nejsou tím nejtěžším aspektem hry na harfu.

⁷⁴ HSNZ Journal no. 3 New Zealand Listener, „Orchestral Close-Up 2: Leslie Comer,“ 9. 11. 1956

⁷⁵ HSNZ Journal no. 3 New Zealand Listener, „Orchestral Close-Up 2: Leslie Comer,“ 9. 11. 1956.

3.5 Evelyn Middlemiss

⁷⁶ HSNZ Journal no. 41

Evelyn Middlemiss se narodila v roce 1917 v malém městečku Timaru a vyrůstala uprostřed Mckenzie Country v centrální části jižního ostrova Nového Zélandu. Vzhledem k tomu, že pocházela z malého města, celé její vzdělání probíhalo korespondenčně. Její matka, i když byla schopná pianistka a učitelka, věděla velice málo o technice hry na harfu. Když se mladá Evelyn rozhodla, že začne hrát na harfu, tak pro ni nástroj sehnala a začala ji učit. Když za nějaký čas narazily na reklamní plakát Eady's z Aucklandu, její matka zjistila, že je posadila na opačnou stranu harfy, a to vysvětlilo, proč bylo tak těžké dosáhnout na pedály. Evelyn také vzpomíná, že struny nebyly na harfě správně nasazené.⁷⁷ Když její zájem o harfu vzrostl, pořídila jí maminka zánovní harfu Erard. Její první učitelkou harfy byla paní Constance Hughes-Johnson z Wanganui, ale protože Evelyn žila v Mckenzie Country a paní Constance ve Wanganui, bylo pro Evelyn obtížné dojíždět na jednotlivé lekce. A tak jednou za čas u paní Constance zůstala celý týden na intenzivní vyučování.⁷⁸

Bylo zřejmé, že Evelyn má pro harfu nadání a vášeň, ale bohužel neměla prostředky na to, aby stále dojížděla do jiného města, natož studovala v zámorí. I přes to však byla Evelyn ve třicátých letech žádanou osobností na koncertech, recitálech a v rozhlase v Canterbury a v Otagu, kde byla označována jako „dobře naladěná harfistka“.⁷⁹ Přestože se zdá, že Evelyn neměla problém se sháněním harfy, kvalita nástroje byla diskutabilní, harfu bylo v té době těžké sehnat a také to byl velice nákladný nástroj na to, aby sloužil pouze jako koníček. Evelyn také neměla

⁷⁷ HSNZ Journal no. 41

⁷⁸ HSNZ Journal no. 41

⁷⁹ HSNZ Journal no. 41

na přepravu harfy vozík a v rozhovoru ke svým stým narozeninám pro časopis The Star v roce 2017 vzpomíná, jak harfu převážela na staré pružinové posteli na přívěsu.⁸⁰ Jako dar ke svým jednadvacátým narozeninám dostala výlet do Melbourne, kde se jí naskytla možnost lekce s první harfistkou z Melbourne Symphony Orchestra, která se později vyjádřila velmi kladně o jejích schopnostech a muzikálnosti.⁸¹ Naneštěstí, stejně jako u mnoha dalších umělců její generace, přerušila její začínající slibnou kariéru světová válka. Během druhé světové války pracovala u výrobce tryskový lodí Billa Hamiltona, kde měla na starosti soustružení munice.⁸² V životě každého člověka je důležité brát v úvahu historické události, politické a sociální prostředí, ve kterém se ocitá. Evelyn mohla mít pravděpodobně dlouhou a úspěšnou kariéru jako profesionální harfistka, ale během války na to bohužel nebyl prostor. Proto hrála pouze pro zábavu a někdy také pro veřejnost. Dlouhou dobu si nemohla dovolit plnou koncertní harfu, nakonec si však pořídila harfu Morley z roku 1903 z Londýna, kterou má do dnes.⁸³ Evelyn se nestala nejslavnější nebo nejprestižnější harfistkou Nového Zélandu, ale ve věku sto let stále žije obklopena rodinou a může s hrdostí říci, že svůj život prožívá naplno.

⁸⁰ www.thestar.co.nz/news/centenarian-celebrities/

⁸¹ HSNZ Journal no. 41

⁸² Článek: White, Samuel. *Otago Daily Times*, „Quiet Life Means Long Life Centenarian Says (26. 10. 2017)

⁸³ HSNZ Journal no. 41

3.6 Dorothea Franchi

Často označována jako „neuznaná hrdinka“ zélandské huby. Slečna Dorothea Franchi, se narodila 17. února 1920 a zemřela 22. srpna 2003. Přátelé jí říkali „D“ a byla všestranně nadaná skladatelka, dirigentka, učitelka, pianistka a harfistka dvacátého století.⁸⁴

Její zájem a lásku k harfě vzbudilo to, když jako dospívající dívka viděla film bratří Marxů. *A Harpist Speaks* je film od Arthura (rodným jménem Adolph) „Harpo“ Marxe (1888-1964), byl to americký komediant, herec, mim, umělec a hudebník. Byl druhý nejstarší z bratrů Marxových, kteří byli všichni umělci. Na rozdíl od svých bratrů, kteří jako komici ve svých filmech hlavně mluvili, Harpo se soustředil na vizuální stránku a nikdy nemluvil. Převlékal se za klauna s kudrnatými blond vlasy, dělal pantomimu a používal rekvizity jako hůl, pásku a trumpetu. Harpo získal svou přezdívku, protože byl také harfista a na harfu hrál ve většině svých filmů.⁸⁵ Ve svém filmu hrál místo mluvení na harfu a když ho dvanáctiletá Dorothea viděla, setkání s harfou změnilo její život.⁸⁶

Bylo jí dvanáct let a byla rozhodnutá, že se naučí hrát na harfu. Hudební zkušenosti již měla, na piano se učila od svých 4 let, ale bohužel sociální okolnosti jí nebyly nakloněny, nastala hospodářská krize a pořídit si harfu nebo vůbec zaplatit

⁸⁴ HSNZ Journal no. 32

⁸⁵ HSNZ Journal no. 39

⁸⁶ HSNZ Journal no. 39

lekce bylo nemožné. To jí však nezastavilo, později si pořídila malou pedálovou harfu, ke které náležela i kniha lekcí, a začala se učit sama.⁸⁷

Po její smrti o ní Kim Webby napsal článek, ve kterém popisuje harfovou scénu na Novém Zélandu v letech v 70. a 80. letech. Podle něj bylo téměř nemožné harfu na Novém Zélandu sehnat, učitelů bylo málo a těch pár, kteří zde učili, byli rozprostřeni po celé zemi. Helen Webby, jež u Dorothey studovala, se o ní dozvěděla náhodou, a to díky snaze své maminky a prodejci v místním obchodě s hudbou, který jim doporučil učitelku hudební teorie Dorotheu Franchi. Když se pro Dorotheu snažil její otec nalézt učitelku, zjistil, že na Novém Zélandu je pouze jedna profesionální harfistka, které hrála s National Broadcasting Orchestra. Vzhledem k časovému rozpětí to byla zřejmě Winifred Carter. Nicméně tato učitelka odmítla studentku přijmout a její otec zuřil. I přesto, ve věku devatenácti let, díky svému odhodlání, motivaci a důkladnému studiu metodických příruček získala Dorothea bakalářský titul z hudby na Auckland University. Dorothea působila šest let na Epsom Girls Grammar v Aucklandu, kde vyučovala hudební výchovu, a pomohla vybudovat jejich hudební sekci.⁸⁸

V roce 1948 se Dorothea rozhodla odcestovat do zahraničí a harfu dále studovat. Po dlouhém a trpělivém čekání se dočkala své první profesionální harfové lekce, když ji přijali na studium na Royal College of Music v Londýně. Jejím hlavním oborem byla skladba a vedlejším oborem hra na harfu. Zde je nutno zmínit, že její první skutečná učitelka byla Gwendoline Mason, která již dříve zélandské harfistky učila. Dorothea svá studia platila z našetřených peněz, které si vydělala učením, ale

⁸⁷ HSNZ Journal no. 39

⁸⁸ HSNZ Journal no. 32

také díky studijnímu stipendiu od zélandské vlády, které dostala, když v roce 1950 požádala o pomoc zélandského komisaře v Londýně. Jako skladatelka byla v Londýně velmi úspěšná a v roce 1951 vyhrála se svou kompozicí *Rhapsody for Viola and Orchestra* první cenu na soutěži Lionel Tertis Prize.⁸⁹

Na konci roku 1952 se vrací na Nový Zéland a v roce 1953 získává místo pianistky u New Zealand Ballet Company, se kterou cestovala po Zélandu 5 let, než se společnost v roce 1957 přestěhovala do Wellingtonu. Dorothea se rozhodla zůstat v Aucklandu, kde hrála s Auckland Concert Orchestra na klavír, harfu a také na bubny. V té době pilně skládala a mnoho jejích kompozic zahrnovalo harfu. Jednu z jejích rozsáhlejších kompozic zahrál v roce 1960 Národní orchestr, jehož měla možnost pro tuto skladbu řídit. Skladba se jmenovala *Do Wack-a Do Suite* a byla napsána ve stylu nepředvídatelného zélandského jazzového baletu z dvacátých let.⁹⁰ Podle její studentky Helen Webby napsala Dorothea spoustu zajímavých skladeb pro harfu v kombinaci s dalšími nástroji. Bohužel se však většina z nich nevydala. Helen má doma stále schované některé originály těchto skladeb.⁹¹ Některé z jejích skladeb byly ovšem vydány, patří sem například *Suite for Clarinet, Viola and Harp* (1947), tato skladba byla později přepsána pro flétnu, violu a harfu, *Concertino for Harp and Harmonica*, světovou premiéru této skladby předvedla Dorothea společně s Coral Trimmer v roce 1960. Další sólovou skladbu pro pedálovou harfu *Scherzetto* (1992) věnovala Helen Webby. Tato skladba je velmi jemná, ale zároveň barvitá. Podle Helen již samotný název napovídá, že je skladba humorná. Je napsána ve

⁸⁹ HSNZ Journal no. 32

⁹⁰ HSNZ Journal no. 32

⁹¹ Rozhovor s Helen Webby (4. 1. 2018) Dunedin, New Zealand

francouzském stylu neobvyklou harmonií. Dorothea také věnovala jednu ze svých skladeb arménsko-americkému skladateli Alanu Hovhanessovi (1911-2000), a to pro jeho techniku nastavení pedálů do neobvyklých tónin, ve kterých je nechal i celou sekci. U harfy je to pak zcela evidentní – „usnadňuje to práci, vytváří neobvyklé melodie a centralizuje tonalitu“.⁹²

Co se týče její sólové harfové kariéry, není toho příliš napsáno, ale v harfovém deníku HSNZ jsem našla velice vtipný a osobní komentář, kde popisuje problémy spojené s přepravou harfy. Její rada pro ostatní harfistky byla: „*Harfa není na přepravu snadný nástroj, a tak doporučuji všem studentkám, aby si vzaly muže, který vlastní auto s velkým kufrem, anebo ještě lépe, provdejte se za stěhováka nebo přepravce*“.⁹³ Z této rady můžeme vyčíst něco málo o její povaze a smyslu pro humor.

Dorothea je označována za „neopěvovanou hrdinku“, protože byla neúnavnou podporovatelkou a bojovnicí za zélandské skladatele. Pracovala velmi tvrdě na tom, aby se ujistila, že skladatelé, kteří přijdou po ní, měli snazší situaci s nahráváním, vydáváním a hraním jejich skladeb v rádiu, než měla ona. V devadesátých letech uznala Composers Association of New Zealand (CANZ) její tvrdou práci a udělili jí vyznamenání za přínos hudbě Nového Zélandu. Dorothea také žila v době, kdy ženské šance na úspěch v hudebním světě byly malé. Přesto však během svého života sehrála velkou roli ve zpřístupnění harfy komukoli na Zélandu a podle Kima Webbyho byla jednou z příčin, proč se stal výrobcem harf, a také pomohla jeho sestře s její harfovou kariérou. Oba její sourozenci jsou vděční za její trvalou podporu

⁹² HSNZ Journal no. 32

⁹³ HSNZ Journal no. 39

a motivaci a její „vášeň a potěšení z hudby.⁹⁴“ Oba o ní také často píšou příspěvky do deníku HSNZ a snaží se ostatní informovat o jejím životě a práci.

3.7 Rebecca Harris

Rebecca Harris je zélandská harfistka z poloviny dvacátého a začátku jednadvacátého století. Na harfu se začala učit ve dvanácti letech jako žákyně u Winifred Carter. Rebecca byla jednou z prvních mladých harfistek, která hrála s National Youth Orchestra, který v roce 1957 založil vedoucí dirigent z NZSO John Hopkins. Rebecca snila o studiu v zahraničí a díky talentu a tvrdé práci nakonec získala tříleté stipendium na studium v zámoří. A protože i Hopkins byl ohromen jejími schopnostmi, požádal, aby hrála s Národním orchestrem a zůstala až do poslední chvíle, než musela odjet na studia. Rebecca s tímto orchestrem hrála asi rok a později v interview přiznala, jaká to pro ni byla pocta a že je velice ráda, že mohla hrát s jedním z nejlepších orchestrů na Zélandu a získat tak během krátké doby tolik koncertních zkušeností⁹⁵. Rebecca studovala v Anglii na Royal Academy of Music u profesorky Ossian Elis. Ossian Ellis (1928) je waleská harfistka a skladatelka, která se učila u Gwendoline Masona. Ossian Ellis jsem již zmiňovala ve spojení s Leslie Comer a Dorotheou Franchi, které u ní taktéž studovaly. Po třech letech studia se Rebecca v roce 1967 vrací na Zéland a u Národního orchestru dostává pozici první harfy, na níž zůstává až do roku 1979, kdy se s manželem a tříletým synem stěhuje do Aucklandu⁹⁶. V roce 1981 pak začíná hrát s Auckland

⁹⁴ HSNZ Journal no. 35

⁹⁵ Email Rebecca Harris, 16. 5. 2018

⁹⁶ Email Rebecca Harris, 16. 5. 2018

Regional Orchestra, dnešní Auckland Philharmonia Orchestra (APO). Orchester v tu dobu neměl svoji harfu, a tak musela na všechny koncerty stěhovat svou vlastní harfu. Všeobecně se ví, že harfisté musejí dorazit na koncert jako první, protože harfu je třeba před koncertem znovu naladit, a to se nejlépe dělá, když je v sále ticho. Dnes již máme tu výhodu elektrických ladiček, ale podle svých slov musela Rebecca harfu nejen stěhovat, dorazit jako první, ale ještě ladit „od sucha“ podle citu, a to byla pořádná fuška.⁹⁷ A i když se Rebecca chystá v roce 2018 do důchodu, je v dnešní době jednou z nejdéle hrajících členů APO.

Během své kariéry procestovala celý Nový Zéland. Podporovala také domácí umělce a v roce 1983 objednala skladbu *The Sun's Blessing* pro flétnu, violu a harfu, kterou složil zélandský skladatel Richard Bolley. Jako učitelka vychovala zélandské harfistky Anna Dunwoodie a Helen Webby. Říká se, že také organizovala setkání s harfou u sebe doma, kam zvala svoje studentky, které před sebou vystupovaly, aby získaly praxi s hraním před publikem, ale také vzájemnou podporu od kolegů z oboru.⁹⁸ Rebecca je dalším příkladem Zélandčanky, které se živila profesionálním hraním v tak malé zemi s tak velkým úspěchem.

3.8 Carolyn Mills

Carolyn Mills je první harfistkou NZSO. Přestože není původem z Nového Zélandu, od okamžiku, kdy na Zéland přijela, pomáhá s rozvojem a organizací HSNZ a pomáhá mladým harfistkám na Zélandu získávat dovednosti a zkušenosti, aby se

⁹⁷ McFayden, Tabatha. *Me and My Harp: Rebecca Harris*. <https://www.apo.co.nz/about-apo/news-stories/me-and-my-harp-rebecca-harris/> 27. 12. 2017

⁹⁸ HSNZ Journal no. 7

mohly profesionálně prosadit doma i v zámoří. Neustále se snaží hledat způsoby, jak učinit životy ostatních kolegů a studentů pohodlnější a přínosnější a je také velkou podporovatelkou a propagátorkou zélandských skladatelů a hudby všeobecně.

Carolyn se narodila ve Spojených státech a na harfu se začala učit v jedenácti letech u harfistky ze souboru Memphis Symphony Orchestra. V šestnácti letech se přestěhovala do Bostonu, kde devět let studovala u Lucile Lawrence a získala magisterský titul na Boston University. Později hrála s různými orchestry v Dallasu, Houstonu a Oklahomě. Poté jezdila na turné společně s bubeníkem v po střechu naloženém autě vybavením a nástroji, společně tak přinášeli hudbu do koncertních sálů a škol.⁹⁹ V jednom rozhovoru Carolyn uvádí, že za svoje úspěchy na harfu hodně dluží Susan Dederich Pejovic, která byla první harfistkou v Dallas Symphony Orchestra a mladou Carolyn dovedla k tomu, aby se stala prvotřídní orchestrální harfistkou. Být dobrou součástí orchestru není pouze o tom hrát správné noty ve správný čas. Susan pomohla Carolyn rozvinout správnou koncertní disciplínu a chování, jako například předvídat neočekávané změny a problémy, předpovídat chování a povely dirigenta, a tím je splnit dříve, než je bude muset dát.¹⁰⁰

Carolyn přijela do Wellingtonu v roce 1989 a okamžitě se stala první harfistkou NZSO, kterou je dodnes. Dále učí na NZSM na University of Victoria ve Wellingtonu a je také uznávanou soukromou lektorkou. V rozhovoru pro HSNZ z roku 1991 uvádí, že na Novém Zélandu ji překvapily dvě věci, tou první byl tak schopný výrobce harf Kim Webby a tou druhou byla skutečnost, kolik lidí se zajímá o harfu.

⁹⁹ HSNZ Journal no. 6

¹⁰⁰ HSNZ Journal no. 6

Jako bývalá studentka Carolyn mohu z osobní zkušenosti říci, že během let, kdy jsem u ní studovala, jsem se naučila opravdu hodně, a to hlavně díky pravidelným týdenním soukromým lekcím a také měsíčním seminářům. Na těchto seminářích jsme se scházeli s ostatními studenty harfy, abychom společně hráli a diskutovali, součástí těchto seminářů bylo správné držení těla a jóga. Carolyn vždy zdůrazňovala důležitost cvičení orchestrálních partů, abychom se naučili stejné disciplíně a umění předvídání pokynů dirigenta tak, jak se to učila v mládí ona.

Carolyn byla velmi oddaná a obětavá učitelka, na začátku každého roku rozdala osnovy, repertoár, povinnou četbu, samostatné práce a s každým osobně probrala, co by se měl/chtěl za ten rok naučit. Další věcí, kterou zdůrazňuje svým studentům, je sledování představení zpěváků. Carolyn věří, že harfisté by se měli snažit dosáhnout stejného frázování jako zpěváci. Další součástí studia zahrnovaly workshopy na ladění harfy a správnou údržbu. Muzikantství je pro ni další důležitou součástí, a tak jsme měli zkoušky i v muzikálním projevu. Kromě aktivit na univerzitě pořádá Carolyn i letní semináře a workshopy v Austrálii.¹⁰¹

Jako sólistka koncertovala Carolyn po celé zemi. Společně s flétnistkou Bridget Douglas tvoří duo, které jezdí na společné turné. Ve světě je další hlasitou zastánkyní zélandské hudby a místní skladatelé pro ni napsali minimálně sedm skladeb pro harfu¹⁰². Mladým skladatelům se snaží pomoci porozumět technice psaní skladeb pro harfu. Samotné psaní pro harfu nestačí, Carolyn neustále zdůrazňuje, že harfa není piano a má svoje vlastní specifická pravidla, která když se dodrží, dají

¹⁰¹ HSNZ Journal no. 6

¹⁰² <https://www.sounz.org.nz/contributors/1313>

vzniknout mistrovským dílům. Na svých webových stránkách má seznam pravidel volně k dispozici a každý ze skladatelů si ho může stáhnout¹⁰³.

Je to právě Carolyn, která svým odhodláním, svým zkušenostem a vizi vede mladé harfisty na Novém Zélandu k úspěchu a jež se dlouhá léta podílí na tom, že Nový Zéland produkuje vysoce kvalitní harfisty, kterým se daří prosazovat ve světové konkurenci.

3.9 Helen Webby:

Helen Webby je další novozélandskou harfistkou přelomu dvacátého a dvacátého prvního století. Je uznávaná jako jedna z nejlepších harfistek, kterou může Nový Zéland v současnosti nabídnout. V době, kdy vznikla HSNZ, byla Helen stoupající mladou hvězdou, v roce 1988 byla na turné s New Zealand Youth Orchestra po Novém Zélandu a Austrálii a později byla pozvána na turné s World Youth Orchestra. Helen je aktivní podporovatelkou a promotérkou harfy. Z vlastní zkušenosti jako její bývalá studentka vím, že se snaží své studenty povzbuzovat, aby co nejvíce vystupovali, a proto v minulosti v Dunedinu organizovala mnoho studentských koncertů a kempů.

Narodila se ve Whangarei a na harfu začala hrát ve dvanácti letech, když jí její maminka našla první učitelku, kterou byla Dorothea Franchi. Maminka ji od začátku velice podporovala a udělala vše, co bylo v jejích silách, aby jí pomohla splnit si sen a stát se profesionální harfistkou. Například když cestovala do Kalifornie, strávila

¹⁰³ Mills, Carolyn. *Writing for the Harp*.

<http://www.carolynmillsharp.com/resources/Writing%20For%20Harp%20In%20Orchestra.pdf>

mnoho času hledáním hudby a not, které nebyly na Zélandu k dispozici, aby je pak Helen přivezla. A i když většina partů, které z Ameriky přivezla, nebyla ideální pro budování solidního repertoáru, byly to skladby pro harfu, což bylo lepší než nic.¹⁰⁴ Společně s bratrem Kimem jsou oba fascinováni tímto nástrojem, Helen je profesionální harfistka, Kim se naučil harfy opravovat, a dokonce i vyrábět svoje vlastní. Jak již bylo řečeno, její první učitelka byla Dorothea Franchi, v rozhovoru Helen popisuje, jaká byla učitelka a jaký měly vztah. Podle Helen byla Dorothea velmi odhodlaná, zapálená, motivující a jak Helen přiznává, z části zodpovědná za její kariéru. V době, kdy nebyl internet a v místních obchodech se prodávalo pouze malé množství not pro harfu, Dorothea přepisovala všechnu hudbu pro Helen ručně. Je to jen jedno gesto, ale dozajista ukazuje, jak oddaná byla učitelka.¹⁰⁵

Helen získala bakalářský titul ve hře na harfu v roce 1989 na University of Auckland, kde studovala u Rebeccy Harris. Po dokončení studia napsala na většinu evropských velvyslanectví na Novém Zélandu a snažila se zjistit, jestli by některá ze zemí nabídla studijní stipendium pro zahraniční studentku ze Zélandu. Helen vždy byla velice odhodlaná a věděla, čeho chce dosáhnout, a tak nečekala na štěstí, ale stanovila si cíl, za kterým si šla. Odměnou jí pak byla dvě stipendia, která vyhrála. Ke štěstí jí také pomohl IV. Světový Harfový Kongres, který se konal v Paříži. Kim na tomto kongresu vystavoval svoji první koncertní harfu, Helen ho doprovázela a na harfu zde hrála. Kongres byl ideálním místem na hledání učitelů, jejichž vystoupení si zde mohla vyslechnout. Helen byla ohromena technikou a talentem nizozemského harfisty Edwarda Witsenburga, a tak ho požádala, jestli by ji učil. To je další ukázka

¹⁰⁴ Rozhovor s Helen Webby (4. 1. 2018) Dunedin, New Zealand

¹⁰⁵ Rozhovor s Helen Webby (4. 1. 2018) Dunedin, New Zealand

jejího odhodlání a přímocharosti, přeskočila všechny standardní a formální kroky, jako například konkurz, přišla za ním a otevřeně se zeptala. Witsenburg požadoval, aby mu alespoň nejdříve poslala svou nahrávku a asi o měsíc později, když cestovala s batohem Evropou, od něj dostala přijímací dopis ke studiu v Haagu. A tak v září 1990 nastoupila na studium na Koninklijk Konservatorium v Nizozemsku. Na této škole byli dva profesoři a každý a měl deset studentů, to byla pro Helen velká změna, protože v Aucklandu byla jediná studentka harfy. Musela si zvyknout na nový studijní režim, týdenní lekce, které sledovali i další harfisté, dělení se o příležitosti hrát se školním orchestrem a Witsenburgův systematický styl učení. Oproti Novému Zélandu zde bylo mnoho mladých umělců, a tak bylo pro Helen těžké najít koncertní a pracovní příležitosti, stipendium stačilo pouze na jeden rok.¹⁰⁶

Helen byla i po roce v Nizozemsku stále velmi odhodlaná dál studovat v Evropě, proto provedla průzkum a zjistila, že Maria Graf, uznávaná německá harfistka a učitelka, má ve své třídě v Hamburku dvě volná místa. Helen se vydala do Berlína, aby přesvědčila Marii Graf, že si místo zaslouží, po chvíli hraní Maria Helen přerušila a nabídla jí místo ve své třídě v Hamburku. Helen strávila v Hamburku několik let a v roce 1995, a po šesti letech v Evropě, obhájila magisterský titul. Díky tvrdé práci získala Helen ještě jedno stipendium od German Academic Exchange Service, a tak zůstala v Německu ještě jeden rok.¹⁰⁷

V roce 1996 se Helen vrátila na Zéland a šest měsíců hrála s NZSO, poté se vrátila do Německa. Helen doufala, že dostane místo v orchestru, ale místo toho se přidala do kvintetu Ensemble Obligat. S tímto tělesem zůstala čtyři roky, během

¹⁰⁶ HSNZ Journal no. 30 - Webby, Helen. *Helen Webby: A Harp Odyssey Part 1.*

¹⁰⁷ HSNZ Journal no. 31 - Webby, Helen. *Helen Webby: A Harp Odyssey Part 2.*

nichž měli asi třicet koncertů ročně na nejrůznějších místech. Kvintet si také našel svoje sponzory, a tak mohli vydat vlastní CD. Během této doby Helen učila, hrála na koncertech a v hotelech, nahrávala ve studiu, také vystupovala s různými orchestry v Hamburku a okolí. V době, kdy v Christchurch Symphony Orchestra CSO hledali někoho na pozici první harfy, se Helen do konkurzu přihlásila a vrátila se z Německa zpět na Zéland.¹⁰⁸

V současné době Helen učí a hraje na pozici první harfy v CSO. Helen také hraje na keltskou harfu a v roce 1991 vyhrála první cenu na Carolan Harp Competition v Irsku. Helen spolupracuje se skotským kytaristou Davidem Suartem, jejich poslední CD se jmenuje: *The Golden Strand: Celtic Music for Celtic Harp and Guitar*. Helen je další z harfistek, která podporuje zélandskou hudbu, proto spolupracuje s místními skladateli, jako Gareth Farr a Chris Cree-Brown, a společně vytvořili několik komorních skladeb pro Music NZ. Helen objednala čtyři skladby pro pedálovou a páčkovou harfu a skladby *Moto Mojo* a *Strata*, které unikátně pracují se zpoždovacím a smyčkovým pedálem.¹⁰⁹

Helen je ideální rádce a zdroj informací pro zájemce o studium v Evropě a z vlastní zkušenosti vím, že je i velmi nadšená učitelka. A i přes to, že nezastává žádnou z tradičních zavedených učebních metod, jako třeba Salzedo, pomáhá svým studentkám vybudovat solidní technické základy s velkým důrazem na správné frázování.¹¹⁰ Jako moje bývalá učitelka ve mě věřila a velmi mě nabádala k dalšímu studiu v Evropě. Pamatuji si, jak mi vyprávěla, že během jejího studia strávila celé

¹⁰⁸ HSNZ Journal no. 31 - Webby, Helen. Helen Webby: A Harp Odyssey Part 2

¹⁰⁹ <https://www.sounz.org.nz/contributors/1835>

¹¹⁰ Huang, Jo-Ying. *Harpists and Harp Music in New Zealand*. University of Canterbury, Christchurch, 2004.

léto tím, že se snažila přijít na správné užití pedálů a rozložení prstů na strunách, které si pak zapisovala do not pro svoje orchestrální, komorní a sólové party. Nikdo jí tyto poznámky nedal, a tak i ona dnes zdůrazňuje, že je potřeba být připravený a poradit si v každé situaci. Helen je velmi muzikální a muzikálnost byla jedna z hlavních oblastí, na kterou jsme se během hodin soustředili. Když sledujete, jak hraje, je opravdu vidět, že hru na harfu upřímně miluje. To jen podtrhuje tvrzení, že už je ve stádiu svého života, kdy nebude hrát nic, co jí nebude příjemné.¹¹¹

¹¹¹ Rozhovor s Helen Webby (4. 1. 2018) Dunedin, New Zealand

4 Další důležité osobnosti z historie harfy na Novém Zélandu

4.1 První harfy, které na Novém Zélandu vyrobil Zéland'an

Nezávislý výrobce Kim Webby, uznávaný jako první Zéland'an, který vyrobil na Novém Zélandu pedálovou harfu¹¹², pochází a Whangarei a tvrdí, že za jeho kariéru výrobce harf vděčí především svojí sestře Helen. V roce 1979 se Helen chtěla učit hrát na harfu, ale sehnat v té době učitele bylo velmi obtížné, sehnat harfu bylo téměř nemožné, protože v té době na Zélandu skoro žádné nebyly¹¹³. Nejbližší výrobce Peter Kempster žil v Adelaide v Austrálii. Jejich maminka je velice podporovala a tvrdila, že toto je Kimova šance udělat něco, co ještě jiný Zéland'an neudělal: „Když to může udělat Aussie (slangový výraz pro Australana), tak Kiwi (slangový název pro obyvatele Nového Zélandu) to zvládne taky.¹¹⁴“ Kim byl fascinován složitostí pedálové harfy a snil o tom, že ten nástroj sám postaví, byla to také šance ukázat kritikům, že tento nástroj se dá postavit i na jižní polokouli.¹¹⁵ V článku, který Kim sám napsal, pak zmiňuje sled událostí a lidí, kteří ho dovedli k vyrobění první pedálové harfy z Nového Zélandu. Kromě jeho maminky a sestry zmiňuje také Dorotheu

¹¹² HSNZ Journal no. 3

¹¹³ HSNZ Journal no. 48

¹¹⁴ HSNZ Journal no. 48

¹¹⁵ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

Franchi, která Kimovi dovolila důkladně prostudovat její nástroje. „Prolezl její harfy a zjistil, jak je nástroj vyroben.¹¹⁶“ Díky této příležitosti se mohl naučit, jak funguje vnitřní mechanismus nástroje. První harfa, kterou vyrobil, byla folková háčková harfa, keltská harfa je ideální pro začátečníky a učící se hráče. Tuto harfu postavil podle předlohy z knihy Jaffrenou Minstrel Plan, kterou si půjčil z knihovny. Dorothea mu poté pomohla s výběrem, nasazením a naladěním strun. Dorothea později o Kimovi napsala: „Stala jsem se jednou z těch privilegovaných osob, která se s ním mohla hádat a zůstat přáteli.¹¹⁷“ Bohužel, stejně jak tomu bývá v mnoha případech úspěchu, i v Kimově příběhu se objevuje neúspěch a frustrace, jeho první folková harfa se rozpadla, protože nebyla správně sestavena. Nicméně tato první nehoda ho neodradila, rozhodl se, že nechá školy a bude se věnovat výrobě folkových harf naplno. Koncem roku 1983 už Kim postavil čtrnáct folkových a osm keltských harf podle svého originálního návrhu a designu.¹¹⁸ Dorothea Kimovi světila opravu svých dvou pedálových harf, které dříve posílala na opravy do výroby Lyon and Healy v Chicagu. Kromě jiného Kim také opravil Heleninu starou harfu Gothic Erard, podařilo se mu znovu zprovoznit i pedály. I přes tyto rané úspěchy byl nyní čas na to, aby se Kim začal věnovat svému snu, jímž bylo postavení vlastní pedálové harfy. Zavedení GST daně v roce 1987, které mělo za následek pokles prodeje nástrojů, přineslo Kimovi dostatek volného času, aby se vydal za svým snem o pedálové harfě.¹¹⁹ V roce 1987 dokončil Kim první pedálovou harfu dle vlastního návrhu a konstrukce, harfa měla 43 strun (1. oktáva E – 7. oktáva E) a měřila 1,6 metrů –

¹¹⁶ HSNZ Journal no. 35

¹¹⁷ HSNZ Journal no. 48

¹¹⁸ HSNZ Journal no. 48

¹¹⁹ HSNZ Journal no. 35

„první harfa z Nového Zélandu.¹²⁰“ Harfa byla navrhuta jako studijní harfa a skoro celá byla vyrobena z lokálního dřeva „na zvukovou desku použil smrk sitka a celá harfa byla navržena ve styl zélandského lesa. Sloup symbolizuje červený buk, okolo něhož se pozvolně vine Clematis s rozkvetlými květy. Na základně sloupu jsou vyryté spadlé bukové listy, které symbolizují lesní podloží, a nohy harfy jsou ve tvaru kapradiny typického pro Zéland“.¹²¹

122

¹²⁰ HSNZ Journal no. 3

¹²¹ HSNZ Journal no. 3

¹²² <http://www.kimwebbyharpmaker.co.nz/>

Bohužel stavba této harfy „byla časově a finančně náročná, a tak byla pro studentský trh moc drahá¹²³“, proto se Kim rozhodl pro stavbu plnohodnotné koncertní harfy a konkrétněji plnohodnotné koncertní harfy pro představení na Světovém harfovém kongresu (WHC) v Paříži v roce 1990. Když svůj nápad prozradil Dorothee, ihned napsala několika svým kontaktům v Evropě, mezi nimiž byla i Max Horngacher z Německa. Kim postavil návrh své harfy na znalostech, které získal při opravách nejrůznějších harf, které prošly jeho dílnou. Začátkem roku 1990 harfu dokončil a pojmenoval ji podle Dorothey Franchi, „Heleniny první učitelky, skladatelky, harfové pionýrce a podporovatelce výroby harf na Novém Zélandu.¹²⁴“ Kimova první koncertní harfa měla 47 strun, její design je ve formě palmy Nikau. V roce 1990 se tedy vydává na harfový kongres a díky pomoci Dorothey Franchi ho ostatní výrobci přijali jako kolegu v řemesle.¹²⁵ Kim zde poprvé potkává další výrobce, také dostává šanci vystavit svoji harfu vedle nástrojů od světových výrobců.¹²⁶ Kimova harfa vzbudila pozornost a ihned dostává dvě zakázky na harfy do Evropy. Harfa, kterou zde vystavoval, se vrátila na Zéland, kde ji koupila první harfistka NZSO Carolyn Mills.¹²⁷

Po tomto úspěchu využil Kim zkušenosti a znalosti ze stavby prvních dvou pedálových harf a navrhl zcela nový design, speciálně pro svou sestru, která v té době studovala v Německu u Marie Graf. Model Te Huia navrhl v roce 1994 a dokončil v roce 1996, má poněkud odlišný vzhled a rozložení, ale vychází z modelu

¹²³ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

¹²⁴ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

¹²⁵ HSNZ Journal no. 35

¹²⁶ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

¹²⁷ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

Dorothea a má i stejnou plnou délku. Jeho vize byla, že rameno této harfy bude o něco níž, a tak se nebude muset hráč tolik natahovat, aby dosáhl na horní (vyšší) struny. Tato harfa obsahuje modernější mechanismus, který je sofistikovanější než ty předchozí, a stavba tohoto modelu mu trvá asi dva roky. Harfa je zdobená na námět palmy Nikau, která je typická pro jižní Pacifik, a na desce jsou inkoustové kresby zlatých lístků, zpěvných ptáků Huia a Grey Wabler sedící na větvi červeného buku, nahoře je ještě visící orchidea. Tato harfa má oproti ostatním jedinečnou výzdobu, aby bylo poznat, že se jedná o originál, který patří Helen.¹²⁸

Později v roce 1997 NZSO také koupil Kimovu koncertní pedálovou harfu. Kim se snaží osobně servisovat každou harfu, kterou vyrobí, alespoň jednou za čtyři až pět let kdekoli po světě.

Harfy, které Kim postavil, mají také několik specifických vlastností, které sám navrhnul.

- 1) Kim na pedály používá speciální tyčové spojky, které vylučují zlomení.
- 2) Kim navrhnul robustní mechanismus, který zaručuje tichý a hladký chod, jednoduchost a spolehlivost jsou pak zárukou, že nástroj vydrží celou profesní kariéru.
- 3) Diskové kolíky o větším průměru, které zaručují delší životnost strun.
- 4) Nastavitelné zadní nohy, které zaručí dobrou rovnováhu mezi nástrojem a umělcem.¹²⁹

¹²⁸ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

¹²⁹ www.kimwebbyharpmaker.co.nz

Díky Kimovi může Nový Zéland tvrdit, že jeho tradiční „udělej si sám“ kultura je stále naživu a slaví úspěchy. V době, kdy byly harfy na Novém Zélandu téměř k nedosažení, se jeden muž rozhodl, že tuto situaci změní, a tak se nevyhnutelně zařazuje do historie harfy na Novém Zélandu. Harfy od dalších výrobců, kteří ho následovali, jsou také dobrými příklady toho, že je zde dnes velké množství harf, které jsou kvalitní, dostupné a vyrobené na Zélandu. Díky tomu si může téměř kdokoli dovolit učit se na harfu, ať už pro zábavu nebo jako kariérní cestu, bez toho aniž by musel investovat jmění. Kim tvrdí: „To, že si někdo nemůže dovolit harfu, není žádná výmluva, Kiwi „udělej si sám“ a dnes už máme spoustu informací o tom, jak si postavit vlastní folkovou harfu.¹³⁰“ Přístup „udělej si sám“ je rozhodně jedna z vlastností, které si na sobě Zélandané cení, a Kim, kterému dnes můžeme poděkovat za jeho harfy, je důležitou součástí tohoto přístupu. Kimovo odhodlání přispělo k růstu popularity nástroje na Zélandu, Kim také stále píše do deníku HSNZ příspěvky o tom, jak se o harfu správně starat. Jako harfistka žijící v zámoří, nevím, na koho jiného bych se s opravou harfy obrátila. A tak i přesto, že jsem na jiném kontinentu, stále Kima žádám o rady a zkušenosti, v tomto ohledu mu důvěřuji více než komukoli jinému.

¹³⁰ HSNZ Journal no. 17

131

132

4.1.1: Další výrobci Harf z Nového Zélandu

1. John Blount, Kerikeri – háčkové harfy
2. Keith Harrison, Wellington – háčkové harfy
3. Shane Stewart – háčkové harfy
4. Daniel Walker (žák Kima Webbyho), Whangarei – háčkové harfy

¹³¹ <http://www.kimwebbyharpmaker.co.nz/>

¹³² <http://www.kimwebbyharpmaker.co.nz/>

5 Minulé a současné učební metody

Jak již bylo několikrát zmíněno, v minulosti bylo na Zélandu velmi těžké najít učitele. O době před Winifred Carter a Lottie May Barker v podstatě nic nevíme, ale víme, že obě měly problém najít učitele. Situace se nezlepšila ani v době Dorothy Franchi, která musela začínat samostudiem.¹³³ Ze studia deníků HSNZ lze vyčíst, že s nástupem Carolyn Mills na pozici prezidentky HSNZ se začal klást velký důraz na techniku. Carolyn na Zéland přijela v roce 1989 a v roce 1991 se stává prezidentkou HSNZ. Carolyn studovala u Lucile Lawrence (1907-2004), která byla jednou z předních amerických harfistek své doby a byla velkou zastánkyní techniky Salzedo. Ve zkratce můžeme techniku popsat jako zaměření na estetický pohyb paží a dalších vybraných částí těla. Vyvinul ji francouzský harfista, pianista, skladatel a učitel Carlos Salzedo (1885-1961). První vydání deníků se soustředí na profily významných osobností domácích i zahraničních, které vystupovaly na Zélandu, doplněné anekdotami o studiu v zámoří a tak dále. Ale v prosincovém vydání z roku 1991, ve stejném roce, kdy se Carolyn dostává do čela HSNZ, se objevuje návrh na zakoupení tří učebních video nahrávek s titulem „Marcel Grandjany – The Teacher. An Informal Overview“ od Marcela Grandjanyho. Tyto nahrávky byly šancí pro členy HSNZ seznámit se a učit se od jednoho z předních světových harfistů a učitelů.¹³⁴ Při nedostatku učitelů je to přesně to, co harfisté potřebovali. Přestože je Zéland považován za malou zemi rozlohou, rozhodně není tak malý, jak by se mohlo zdát.

¹³³ HSNZ Journal no. 35

¹³⁴ HSNZ Journal no. 8

Vzhledem k absenci dálnic jsou také přesuny po silnici mezi jednotlivými městy značně zdlouhavé. Videokazety byly tedy dalším způsobem studia bez nutnosti opouštět zemi nebo město. Myšlenka byla, že by tyto kazety cestovaly po Zélandu a členové HSNZ by si je za 5NZD (asi 77Kč) mohli na týden půjčit. Videá také zahrnovala komentář ke Grandjanyho specifickému stylu hraní: postavení prstů v jednotlivých pasážích, preferovaný úhel ruky, techniku pro hraní harmonií a Grandjanyho tichý komentář v pozadí.¹³⁵

V červnu 1993 dává HSNZ dohromady seznam nápadů a možností na učení harfy na Novém Zélandu. Bylo to z toho důvodu, že „počet harfistů na Novém Zélandu byl tak malý, že byla velká šance, že studenti budou požádáni, aby učili ještě dříve, než dokončí studium.“¹³⁶ Carolyn byla jedna z harfistek, které poskytly svůj pohled na věc a také rady pro učitele.

5.1 Rady od Carolyn Mills, první harfistky NZSO

5.1.1 Rady pro učitele

- Budte sebevědomí a snažte se sdílet to, co víte, ale nesnažte se mít odpovědi na všechny otázky.
- Měli byste od svých studentů očekávat výsledky, a proto by měli cvičit a poslouchat, co jim říkáte.

¹³⁵ HSNZ Journal no. 9

¹³⁶ HSNZ Journal no. 13, *Teaching the Harp – Ideas and Opinions*, červenec 1993

- Neporovnávejte studenty, každý student potřebuje jiný přístup. Můžou mít také jiné představy o tom, čeho mohou nebo chtějí dosáhnout, stejně tak jako rozdílné styly hraní.
- Buďte dobrým modelem a snažte se ukazovat příklady hraní na nástroji.
- Poslouchat dobré nahrávky nebo jít na živé představení je vždycky dobrý nápad.

Carolyn také nevěří, že systém zkoušení vede vždy k pokroku, protože výsledek zkoušky nemusí reflektovat vše, co hudebník dokáže.

5.1.2 Rady pro studenty

- Pokud jste začátečník, nesnažte se přehnaně cvičit za každou cenu! Pokud pociťujete jakoukoli bolest, tak to většinou znamená, že musíte přestat a zjistit, co je špatně, nikdy nepředpokládejte, že se to samo zlepší.¹³⁷
- Hraní každé noty má dvě části „umístění a brnkání“
- Nepřeceňujte svoje fyzické schopnosti a možnosti.
- Postupně rozšiřujte svoji kapacitu a cvičební návyky. Například hrajte jednu část velmi rychle nebo velmi pomalu a naopak. Hrajte velmi nahlas a pak velmi potichu, tuto metodu požívají například zpěváci.
- Hrajte se zpěvákem.
- Pokud nemáte v okolí učitele pro pravidelné hodiny, poslouvejte co nejvíce nahrávek, a to i jiných nástrojů. Teorie je důležitá a dovednost hry na klavír

¹³⁷ HSNZ Journal no. 13, *Teaching the Harp – Ideas and Opinions*, červenec 1993

pomáhá. Přečtěte si studijní knihy od autorů jako: Watkins, Lawrence/Salzedo, Woods, Kinnaird a další.

- Hrajte s přáteli a dalšími hudebníky, to je dobrá možnost, jak trénovat vystupování.
- Hrajte, kdykoli vás někdo požádá, ale vždy se řiďte základním pravidlem, hrajte pouze skladby, které dobře znáte a ve kterých si věříte.
- Postupně si rozšiřujte repertoár a nabídněte hraní v nemocnicích, domovech nebo školkách.
- Pokud cestujete do jiného města na Zélandu nebo i do zámoří, kontaktujte další harfisty.
- Prostudujte katalogy zahraničních dodavatelů hudby, může vám to pomoci s repertoárem.¹³⁸

Podle Carolyn je dobrá technika základ, protože z hudebního hlediska vám umožňuje vytvořit, cokoli budete chtít. „Představte si, že stavíte dům a nemáte kladivo a hřebíky, nebo se snažíte nakrájet zeleninu bez nože, na takové věci potřebujete správné nástroje. Další nástroje, které nejsou výše zmíněny, jsou využití energie bez napětí“. Tuto frázi jsem od Carolyn poslouchala skoro každou lekci. V podstatě to znamená, že při hraní nemůžete mít zatnuté ruce a paže. Místo toho energie vyhází z prstů, když je zavíráte v dlani před dotykem struny a ne předtím. Energie se tak rychle přesouvá a je pryč dřív, než může dojít k nějakému napětí. Carolyn věří, že tohoto se nejlépe dosáhne při sevření prstů do dlaně hned po zahrání struny. Zadruhé „palec nahoru“ – zdvižený palec zabraňuje zamotání prstů, a to zejména při

¹³⁸ HSNZ Journal no. 13, *Teaching the Harp – Ideas and Opinions*, červenec 1993

přechodech nad nebo pod stupnicí. Zdvížený palec dovoluje dostatek místa, aby se prsty mohly volně pohybovat mezi strunami. Carolyn také doporučuje, a to nejenom harfistům, ale i ostatním hudebníkům, držet se v dobré tělesné kondici. Během studia jsme navštěvovali jógu a součástí mého denního programu bylo i cvičení na uvolnění svalů. Dříve jsem při hraní dost trpěla bolestí a dokonce jsem se i zranila, ale díky Carolyn jsem se naučila mnoho o vlastním těle a o tom jak hrát nebo nehrát na harfu.

Další zélandskou harfistkou, která si vytváří dobré jméno, je Ingrid Bauer. Ingrid nedávno vyhrála konkurz na pozici první harfy v Auckland Philharmonia Orchestra, do deníku HSNZ také napsala článek o tom, jak je technika důležitá. V článku píše: „Technika je váš lístek k umělecké svobodě... umělecké možnosti jsou omezené tím, co fyzicky dokážete, a technika je možnost jak odstranit tyto omezení.¹³⁹“ Tento výrok je velice výstižný, Ingrid dále dává typy na správnou techniku, věří, že hraní uvolněným způsobem je nejdůležitější aspekt získávání vytrvalosti, kvality zvuku a rychlosti hraní. Radí harfistům, aby se snažili uvolnit záda, ramena a lopatky. Když máte v rukou pocit, že je drží silnější svaly z ramen a zad, můžete lépe uvolnit zápěstí. Získat pocit uvolněného zápěstí nějakou dobu trvá a je třeba ho cvičit, dá se však získat pečlivým soustředěním na zavírání každého prstu do dlaně po dotyku struny.¹⁴⁰

Je třeba zmínit, že internet zcela změnil způsob, jakým mohou harfisté na Zélandu mezi sebou komunikovat. Je také mnohem snazší najít informace o učitelích a technikách, všechny tyto informace jsou na webových stránkách HSNZ. Dalším

¹³⁹ HSNZ Journal no. 47, Bauer, Ingrid: *Why Technique?*

¹⁴⁰ HSNZ Journal no. 47, Bauer, Ingrid: *Why Technique?*

výdobytkem jsou potom online lekce pře Skype. Učitel a student již nemusí být ve stejné místnosti, městě, zemi ani kontinentu. Pro začínající harfisty, kteří žijí v odlehlých částech Nového Zélandu, je to velice důležitý pokrok. Internet změnil způsob, jakým spolu lidé komunikují. Byl to příchod internetu, který odstranil problém s hledáním harfy, učitele a hudby v okolí, a tak věřím, že i přes všechny velké snahy zmiňovaných osobností je to právě internet, který učinil hraní na harfu na Zélandu dostupnější, a doufám, že nadále zůstane snadnou cestou jak se dozvědět o harfě téměř vše.

Od doby založení HSNZ se počet učitelů na Novém Zélandu značně rozrostl. Zde je seznam učitelů z roku 2018:

1. Therese Elder-Wunrow, Kerikeri, Northland.
2. Anna Dunwoodie, BMus (Perf) Dip. Tchg., Auckland. (Lever harp)
3. Wei-Ting Shyu, LTCL, Auckland Area.
4. Cathie Harrop, LRSM/LTCL, Auckland.
5. Robyn Sutherland, Harp and Voice, Auckland Based. (Lever harp)
6. Ina Yoon, Auckland.
7. Wendy Piddington, Te Atatu, Auckland. (Lever Harp)
8. Becky Swan, Warkworth. (Lever Harp)
9. Lana Breed, Te Atatu South, Auckland.
10. Margaret Harper, Tauranga, Bay of Plenty.
11. Tiffany Baker, Wellington. (Triple and Lever Harp)
12. Ingrid Bauer, Wellington.
13. Lesley Collier, Wellington.
14. Carolyn Mills, Wellington.
15. Natalia Mann.
16. Annemieke Harmonie, Nelson.
17. Helen Webby, Christchurch.
18. Jo-Ying Huang, Christchurch¹⁴¹

¹⁴¹: <http://www.nzharpsociety.org/New-Zealand-Teachers-and-Performers>, 1. 6. 2018

6 Rozbor sólových skladeb pro harfu od skladatelů z Nového Zélandu

Počátky zélandské kultury byly nepochybně ovlivněny zahraničními vlivy a její historie nesahá tak daleko jako u jiných zemí. I přes to si Zéland za svou krátkou historii vybudoval unikátní zvuk hudby, který se pokusím ukázat na dvou sólových skladbách pro harfu, *Forgotten Forests* (1992 od Garetha Farra a *Otari* (2005) od Helen Fischer. Obě skladby ukazují, jak skladatelé zachytili unikátní zvuky Nového Zélandu a přenesli je do své hudby.

6.1 From Forgotten Forests

Skladbu složil Gareth Farr na objednávku Carolyn Mills. Je to okouzující a poněkud minimalistická skladba, která evokuje tichou dech beroucí cestu do hlubin starodávné a tajemné krajiny Nového Zélandu. První dvě strany skladby nemají takty, ale jsou psané *senza misura* (bez opatření), které postupně otevírá a poodhaluje strukturu skladby. Harmonie skladby přechází mezi konsonancí a disonancí a evokuje tak starověkou říši. Hlavní část skladby využívá také flazoletových barev, než přijde část, která je uspořádána do neobvyklých rytmických schémat. Hudební fráze nikdy nejsou pravidelné, stejně jako harmonické změny a jemné tempové výkyvy.

Podle Carolyn můžeme tuto skladbu přirovnat ke krajinné malbě zélandského malíře Colina McCahona, a to kvůli jejich monochromatické expresivnosti.

8¹ Year 1992

to Carolyn Mills

From Forgotten Forests

for Solo Harp

Gareth Farr

Handwritten musical score for Solo Harp. The score consists of four systems of music, each with a treble and bass staff. The first system includes the following annotations: "tuning + previous", "HARP", "pp", "♩ = 50", and a chord sequence "B^bC^bD[#]E^bF[#]G^bA[#]A[#]". The second system has a handwritten note "align down or up (as needed)". The third system has a handwritten note "mp". The fourth system has a handwritten note "P". The score is heavily annotated with fingerings (1-4), slurs, and dynamic markings.

This piece was commissioned by Carolyn Mills.
Funding was provided by the Arts Council of New Zealand Toi Aotearoa.

6.2 Otari

Skladbu složila Helen Fisher na objednávku Carolyn Mills. V porovnání se skladbou *From Forgotten Forests*, je tato skladba více programová, protože byla inspirována Heleniným oblíbeným místem ve Wellingtonu, Otari Bush. Otari Bush je pokojné místo plné ptačího zpěvu, klidného vánku a bublajícího potoka. Tato skladba evokuje zvuk ptačího zpěvu, bzukotu brouků a zvuky proudící vody. Helen se obrátila na Carolyn, aby jí pomocí rozšířených technik hry na harfu pomohla zachytit tyto zvuky. V první části (*calm. Poco ad lib.*) se používá například kuchyňská utěrka – jako zvuk zvonku. Dále se používá hra ladícím klíčem, harfistka klepe na zvukovou desku a jezdí po strunách nehty, aby vytvořila šum podobný tomu ptačímu. Ke konci se objevuje chorálová znělka, která vychází jiné kompozice: *Te Puna Waiora* (Pramen živé vody)

Obě tyto skladby se značně liší stylem, ve kterém jsou napsány. Ta první nás zavádí na cestu do jiné doby, kdy byla příroda Nového Zélandu ještě nedotčená. A ta druhá je imitací ruchu v unikátní zélandské buši. Bez ohledu na to oba skladatelé jednoznačně využívají harfu, aby zachytili zvuky Nového Zélandu, a to je samo o sobě pro zélandskou hudbu velmi důležité.

OTARI

for Carolyn Mills

HELEN FISHER

♩ = c. 72 Calm. Poco ad lib. ♩ = c. 72

Damp cloth : bell-like tone

The first system of musical notation consists of a grand staff with a treble and bass clef. The treble clef staff contains a series of sixteenth-note patterns, some with accents and slurs. The bass clef staff is mostly empty. Dynamics include *mf* and *lv.* (lento).

The second system continues the musical notation. The treble clef staff features more complex rhythmic patterns, including slurs and accents. The bass clef staff has a few notes. Dynamics include *f* and *pp*.

The third system includes a section with a series of 'x' marks on the treble clef staff, indicating a glissando. The bass clef staff has notes and dynamics like *pp*, *mp*, and *mf*. A 'gliss.' marking is present above the treble clef staff.

Tuning key gliss on D string Tuning key gliss on D string Individual fingers tapping up and down soundboard Relaxed fingernail gliss

The fourth system features a tempo change to ♩ = c. 50. The treble clef staff has chords and notes, with dynamics *p*, *lv.*, and *mp*. The bass clef staff has a steady accompaniment.

© Helen Fisher (2005)

7 Závěr

Nový Zéland je krásná země se spoustou jezer, hor, zvířat a nejlepším ragbyovým týme na světě. Nový Zéland může, však nabídnou mnohem víc a harfisté ze Zélandu zmiňování v této práci jsou toho jasným důkazem.

I přes svoji osamocenou polohu, která se někdy ani neobjevuje na mapách, a svůj pozdní start, a to pouze jako kolonie, prošla Zélandem celá řada mezinárodních harfistů a také je zde několik zélandských harfistů, kteří si udělali jméno doma i v zahraničí. Hesla jako obětování, odhodlání a tvrdá práce jsou součástí zélandské kultury identity, snad tedy i proto roste zájem o hraní na tak složitý nástroj, jako je pedálová harfa, a harfisté z Nového Zélandu se těší dalším novým úspěchům.

Díky snaze HSNZ o propagování harfy si jsem jistá, že se harfa bude na Zélandu dále rozvíjet. Budou pokračovat s vydáváním deníků, rozšiřováním povědomí a zpráv a hledání nových cest jak podporovat mladé harfisty ze Zélandu, v jejich prosazování v harfovém světě. A tak doufám, že se počet zélandských skladeb v budoucnu bude ještě zvyšovat a zélandská kultura se bude ve světě pomocí harfistů i dalších umělců postupně prosazovat a zviditelňovat.

8 Prameny a literatura

Knihy

HUANG, Jo-Ying. *Harpists and Harp Music in New Zealand*. Christchurch: University of Canterbury v Christchurchu (Nový Zéland), 2004.

RENSCH, Roslyn. *The Harp: Its History, Technique and Repertoire*. Londýn: Duckbacks v Londýně (Anglie), 1971.

Články

HARRIS, Rebecca. *Have Harp, Will Travel*. V Aucklandu, 1962.

HARRIS, Rebecca. *Obituary: Miss W Carter*. Wellington: Wellington Evening Post ve Wellingtonu (Nový Zéland), 1970.

HAIMES, Geoffrey. *Orchestral Close-Up 2: Leslie Comer*. Wellington: New Zealand Listener ve Wellingtonu (Nový Zéland), 1956.

WHITE, Samuel. *Quiet Life Means Long Life Centenarian Says*. Dunedin: Otago Daily Times v Dunedinu (Nový Zéland), 2017.

BAUER, Ingrid. *Why Technique?* Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu (Nový Zéland), 2009.

Deníky Harp Society of New Zealand

HAIMES, Geoffrey. *Journal no. 1*. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Červen 1987.

Journal no. 32. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Srpen 2002.

HAIMES, Geoffrey. *Journal no. 4.* Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Srpen 1988.

Journal no. 2. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Listopad 1987.

Journal no. 35. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Srpen 2003.

Journal no. 36. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Listopad 2003.

DUNWOODIE, Anna. *Journal no. 74.* Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Březen 2018.

Journal no. 47. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Březen 2009.

HAIMES, Geoffrey. *Journal no. 3.* Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Duben 1988.

Journal no. 41. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Říjen 2006.

Journal no. 39. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Říjen 2005.

Journal no. 7. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Červenec 1991.

Journal no. 6. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Únor 1991.

WEBBY, Helen. *Journal no. 30*. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Duben 2001.

WEBBY, Helen. *Journal no. 31*. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Říjen 2001.

Journal no. 48. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Červenec 2009.

Journal no. 17. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Říjen 1995.

Journal no. 8. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Prosinec 1991.

Journal no. 9. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Duben 1992.

MILLS, Carolyn. *Journal no. 13*. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Červenec 1993.

Journal no. 42. Wellington: Harp Society of New Zealand ve Wellingtonu, Duben 2007.

Koncertní Programy

Analytical Notes: Detroit Symphony Orchestra, Twenty-Fourth Season. Detroit, Michigan: Detroit Symphony Orchestra, 1937-1938.

Souvenir Programme for the Centennial Festival Symphony Orchestra. Wellington: Centennial Festival Symphony Orchestra, Duben 1940.

Souvenir Programme for the National Orchestra of the New Zealand Broadcasting Service. Wellington: National Orchestra of the New Zealand Broadcasting Service, Březen 1947.

Concert Programme – National Orchestra. Wellington: National Orchestra, Listopad 1961.

Notový Materiál

FISCHER, Helen. *Otari*. Wellington: SOUNZ ve Wellingtonu, 2005.

FARR, Gareth. *From Forgotten Forests*. Wellington: Prometheus Editions Limited ve Wellingtonu, 1992.

Nahrávky

WARD, Robin. *No Pedals Attached*. Wellington: Broken String Productions ve Wellingtonu, 2009.

Interview

Helen Webby, 5. 1. 2018 v Dunedinu, Nový Zéland.

Carolyn Mills, 7. 5. 2018 ve Wellingtonu, Nový Zéland.

Philip Norman, 27. 12. 2017 přes email.

Ingrid Beach, 11. 4. 2018 přes email.

Sandra Innes, 7. 5. 2017 přes email.

Rebecca Harris, 30. 5. 2018 v Aucklandu, Nový Zéland.

Internetové Zdroje

Harp Society of New Zealand. www.nzharpsociety.org/ [online]. [cit. 16. 4. 2018].

Dostupné z: <http://www.nzharpsociety.org/>

Lucy Reeves. <https://ate.org.au> [online]. [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné z:

<https://ate.org.au/teacher/lucy/>

Natalia Mann. www.musicteacher.com.au [online]. [cit. 29. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.musicteacher.com.au/natalia-mann/>

Robin Ward. www.robin-ward.com [online]. [cit. 27. 5. 2018]. Dostupné z: www.robin-ward.com/about-robin.html

Tiffany Baker. <https://site.google.com/a/baker.org.nz/> [online]. [cit. 28. 5. 2018]. Dostupné z: <https://site.google.com/a/baker.org.nz/harpist3/biography>

Charles Philippe Hippolyte de Thierry. www.tera.govt.nz [online]. [cit. 30. 5. 2018]. Dostupné z: <https://teara.govt.nz/en/biographies/1t93/thierry-charles-philippe-hippolyte-de>

Charles Philippe Hippolyte de Thierry. www.christchurchcitylibraries.com [online]. [cit. 30. 5. 2018]. Dostupné z: <https://christchurchcitylibraries.com/heritage/photos/selwyn/P2261298.asp>

New Zealand Symphony Orchestra. www.nzso.co.nz [online]. [cit. 30. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.nzso.co.nz/new-zealands-orchestra/our-story-history/>

Evelyn Middlemiss. www.thestar.co.nz [online]. [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: www.thestar.co.nz/news/centenarian-celebrities/

Harpo Marx. www.nytimes.com [online]. [cit. 31. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1964/09/29/harpo-marx-the-silent-comedian-is-dead-at-70.html>

Rebecca Harris. www.apo.co.nz [online]. [cit. 27. 12. 2018]. Dostupné z: <https://www.apo.co.nz/about-apo/news-stories/me-and-my-harp-rebecca-harris/>

Carolyn Mills. www.sounz.org.nz [online]. [cit. 16. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.sounz.org.nz/contributors/1313>

Mills, Carolyn. *Writing For The Harp*. www.carolynmillsharp.com [online]. [cit. 17. 3. 2018]. Dostupné z:

<https://www.carolynmillsharp.com/resources/writing%20For%20Harp%20In%20Orchestra.pdf>

Helen Webby. www.sounz.org.nz [online]. [cit. 2. 6. 2018]. Dostupné z:

<https://www.sounz.org.nz/contributors/1835>

Kim Webby. www.kimweebyharpmaker.co.nz [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z:

www.kimweebyharpmaker.co.nz

Harp Society of New Zealand. www.nzharpsociety.org/ [online]. [cit. 1. 6. 2018].

Dostupné z: <https://www.nzharpsociety.org/New-Zealand-Teachers-and-Perofmers>